БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 153 (8373)
ИЮНИИН 30
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховнс Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

СССР-эй Агаарай Флодой һайндэртэй дашарамдуулан, манай эрэлхэг зоригто лётчигууд, эрдэм түгэлдэр конструкторнууд болон авиационно промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдые халуунаар амаршалаад, ажалдаа бүри ехэ амжалта туйлахыень хүсэнэбди!

АЛДАРТА СОВЕТСКЭ АВИАЦИИН ҮДЭР

Манай авиацие хүгжөөлгэдэ туйлагдаһан горьтой амжалтануудые тэмдэглэн, Советскэ правительство СССР-эй Агаарай флодой һайндэрые жэл бүхэндэ тэмдэглэхэ гэжэ 1933 ондо тогтооһон юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо хамагһаа түргэнөөр ниидэдэг баатар зоригто лётчигуудтаяа, абяанһаа түргөөр дэбин шуумайдаг шэнэ шэнэ жэгүүртэ самолёдуудые ухаалан бүтээдэг манай һүбэлгэн хурдан ухаатай эрдэмтэдтэй, авиаконструкторнуудтай, авиационно промышленностиин бусад хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта бүхы совет арад алдарта авиациингаа энэ һайндэрые жэл бүхэндэ тэмдэглэдэг болонхой.

Советскэ авиациин үдэр манай лётчигууд, авиатор-спортсменүүд арад зонойнгоо, партиболон правительствынгаа үмэнэ өөһэдынгөө дайшалхы шадабарие, наука болон техникын шэнэ шэнэ туйлалтануудые харуулдаг заншалтай болонхой юм.

Агуу ехэ Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо бүхы оронойнгоо бэлэдхэжэ байһан ажалай болон политическэ дэбжэлтын угаа ехэ оршон байдалда СССР-эй Агаарай флодой үдэр мүнөө жэл һайндэрлэгдэжэ байна. Энэ үдэр манай арад алдарта советскэ авиациингаа хүгжэжэ гараһан бүхы замай дүн гаргаха зуураа, манай лётчигуудай, эрдэмтэдэй, конструкторнуудай авиационно промышленностиин, Агаарай гражданска флодой, Арми, Авиаци болон Флодто туһалха һайндуранай булгэмэй хүдэлмэрилэгшэдэй һүүлэй үедэ туйлаһан амжалтануудые омогорхон тэмдэглэнэ.

Ороноо индустриальна болгохо тухай Ленин багшынгаа сэсэн мэргэн һургаалые сэхэ шууд бэелүүлэн, совет арад мүнөөнэй эгээн түрүү техникээр зэбсэгжэһэн хүсэн түгэс индустриальна гүрэн болож шадаа.

Дайнай урда тээхи табанжэлнүүдэй үедэ шэнээр байгуулагдаһан авиационно промышленностьмнай хэдэн олон түхэлэй шэнэ самолёдуудые байгуулжа, ороноо хамгаалха шадабаряа ехэ болгоһон байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ манай авиаци илангаяа түргэнөөр хүгжөө бэлэй. Газар дээрэхи болон далайн сэрэгэй частьнуудтай хамта тэмсэжэ, манай эрэлхэг баатар лётчигууд хадаа гитлеровскэ фашизмын зэрлиг дээрмэшэдые үй бута сохихо хэрэгтэ тон ехэ туһа нэмэри оруулалсаһан юм. Эхэ оронойнгоо дайсадта эсэргүүсэн эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэнэйнгээ түлөө 200 мянга гаран авиаторнууд орден, медальнуудаар шагнагдаһан, хоёр мянга гаран лётчигуудта Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгогдоһон байна.

Социалистическэ промышленностяа саашадань хүгжөөлгэдэ туйлаһан амжалтануудтаа түшэглэн, дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ советскэ авиаци бүришье түргэнөөр хүгжөө. Абяанһаа хурдаар ниидэдэг реактивна авиацитай болонхойбди.

Продукциин хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е хүсөөд, ахин гараха гэһэн гол экономическа зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһан совет арад манай гүрэндэ болон социализм байгуулжа байһан бусад оронуудта эсэргүүгээр империалистическэ зарим гүрэнүүдэй дай бэлэдхэжэ, атомна, водородно зэбсэгүүдые ехээр бэлэдхэжэ байһыень агшан зуурашье мартадаггүй юм. Эгээл тиимэһээ совет арад, манай парти болон правительство өөрынгөө Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые, тэрэ тоодо алдарта Агаарайнгаа флодые саг үргэлжэ бэхижүүлхэ, эгээн шэнэ техникээр зэбсэгжүүлхэ тушаа анхарал оролдолго ходо гаргажа байдаг. Агуу ехэ Октябриин социалистическэ революциин дүшэн жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө манай алдарта авиаторнууд түрүү авиационно техникые һайнаар шудалхын, өөһэдынгөө подразделени болон частьнуудай дайшалхы бэлэн байлгые бүри дээшэлүүлхын түлөө шармайн тэмсэжэ байна. Холые ойро болгодог, хурдан шуумар самоледуудые ухаалан зохёодог манай эрдэмтэдтэ, самолёт байгуулагшадта, конструкторнуудта бүри һайн, бүри хурдан самолёдуудые бүтээжэ Эхэ ороноо суурхуулхыень советскэ авиациин һайндэрөөр дашарамдуулан хүсэе!

Арадай ажахыда Агаарай гражданска авиаци жэл ерэхэ бүри ехэ үүргэ дүүргэдэг болоно. Аяар холын Аха, Баунтаһаа, Хойто-Байгал болон Курумканһаа түргэнөөр ниидэжэ, республикынгаа түб ерэдэг болонхойбди. Республикымнай түбтэ гараһан газетэ, журналнууд агаарай замай ашаар тэрэ үдэртөө эгээн холын аймагуудта хүрэдэг болонхой. Хүдөө ажахыда, хүн зоной элүүрые сахиха хэрэгтэ манай авиаци маша ехэ туһа хүргэнэ.

Арми, Авиаци болон Флодто туһалха һайндуранай бүхэсоюзна бүлгэм советскэ авиацие хүгжөөлгэдэ ехэхэн туһа хүргэнэ. Энэ бүлгэмэй Бурят-Монголой республиканска ДОСААФ энэ жэлдэ 700 гаран парашютист бэлэдхээ.

Агуу ехэ совет арад бүхы ороной арадуудтай энхэ тайбанаар ажаһуухые хүсэдэг, бата бэхи эб найрамдалай түлөө сусаршагүй шангаар тэмсэдэг юм. Зүгөөр, манай орондо эзэрхэг түримхэйшүүлэй добтолон ороо һаа, тэдэндэ хатуу шанга харюу үгэхэ хүсэн, хаанашье хүрэжэ шадаха самолёдууд манда бии юм.

Аба һайхан оронойнгоо агаарай хилые нарин хёрхоор хамгаалжа байһан абарга ехэ хүсэтэ советскэ авиацида алдар соло!

СССР-эй Оборонын министрын
ПРИКАЗ

1957 оной июниин 30. № 120. Москва город.

Нүхэд лётчигууд, штурманууд, инженернүүд болон технигүүд, агаарай мэргэн буудагшад, радистнар, авиационно механигууд, мотористнууд, авиационно промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд, Арми, Авиаци болон Флодто туһаламжа үзүүлхэ һайн дуранай бүлгэмэй спортсменүүд!

Нүхэд солдадууд, матросууд, сержантнууд болон старшинанууд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд болон адмиралнууд!

Мүнөөдэр совет арад, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдынь СССР-эй Агаарай Флодой Үдэрые һайндэрлэжэ байна. Авиаци хүгжөөхэ талаар Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын эсэшэ сусашагүйгөөр оролдоһоной ашаар, совет арадай эрэлхэг баатарлигаар хүдэлмэрилһэнэй ашаар манай Эхэ орон хүсэн түгэс авиационно гүрэн болоо.

Бүхы арадаймнай һайндэр—Агаарай Флодой Үдэрөөр таанадые амаршалжа, баясхалан хүргэнэб.

Сэрэгэйнгээ мэргэжэл шадабарие саашадаа улам һайжаруулжа, хододоо хёрхо бэлэн байхыень Агаарай Сэрэгэй Авиациин сэрэгшэдтэ хүсэнэб.

Мүнөө үеын авиацие улам амжалтатайгаар хэрэглэдэг байхыень, оронойнгоо арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ бүри эдэбхитэйгээр хабаададаг болохыень Агаарай Гражданска Флодой хүдэлмэрилэгшэдтэ хүсэнэб. Авиацида шэнэ рекорднуудые туйлахыень, авиаци тухай эрдэм ухаа бүри һайнаар арад зондоо ойлгуулжа, советскэ залуушуулай дунда авиационно спорт дэлгэрүүлэн хүгжөөхыень ДОСААФ-эй спортсменүүдтэ болон эдэбхидтэнь; Агуу ехэ Октябриин социалистическэ революциин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ шэнэ ехэ амжалта туйлахыень авиационно промышленностиин хүдэлмэришэдтэ, конструкторнуудта болон бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэнь хүсэнэб.

Агаарай Флодой Үдэрые тэмдэглэн **захирхамни:**

Мүнөөдэр, 1957 оной июниин 30-да манай Эхэ ороной ниислэл хото Москвада болон союзна республикануудай түб хотонуудта артиллериин 20 буудалгаар салют хэхэ.

Агуу ехэ совет арад, тэрэнэй алдарта Авиацинь мандаха болтогой!

Манай түрэл Советскэ правительство мандаха болтогой!

Коммунизм байгуулха тэмсэлдэ совет арадые зоригжуулан хүтэлбэрилэгшэ Советскэ Союзай Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

СССР-эй Оборонын министр,
Советскэ Союзай Маршал Г. ЖУКОВ.

Уран зурагай гүрэнэй хэблэлээр гаргагдаһан уранзураашa Е. Соловьевой плакат.

700 парашютист бэлэдхэгдэбэ

Мүнөөдэр Авиациин һайндэр. Энэ үдэрые бүхы совет арад баяр баясхалангай оршон байдалда тэмдэглэжэ байна. Хаа хаанагүй — колхоз, МТС-үүдээр, промышленна предприяти, эмхи зургаануудаар Советскэ авиаци тухай, тэрэнэй гайхамшагта баатаршалга тухай хөөрэлдөөн эдэ үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэбэ. Авиациин үдэртэ зорюулһан ниитын сэнгэлгэ гражданска аэродром дээрэ мүнөөдэр болохонь. Эндэ олон парашютистнар шадал мэргэжэлээ харуулха, эдир конструкторнуудай бүтээһэн модельнүүдэй выставкэ эмхидхэгдэнхэй.

Энэ жэлдэ республикын ДОСААФ-эй комитет 700 гаран парашютистнуудые курсада һургажа бэлдээ. Тэдэнэй 81 хүниинь 1-дэхи, 2-дохи, 3-дахи разрядтай болобо. Парашютистнарые бэлэдхэлгэдэ 1-дэхи разрядай парашютист Александр Васильевич Васильев эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Нүхэр Васильев өөрөө самолёдһоо 108 дахин дэбхэрһэн байха юм.

Мүнөөдэр болохо парашютистнарай мүрысөөндэ республикын чемпион В. Иванов, эрхим парашютистнар Г. Пиксасов, Д. Ефремова, Т. Надточаева болон бусад хабаадалсаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: парашютистнар В. Иванов (зүүн гарһаа) А. Васильев хоёр парашюдаа эбхэжэ байна.

А. Мантаев.

„Украина“ гэжэ шэнэ самолёт

Бури һаяхан «ТУ-104» гэжэ тон хүсэтэй самолёт бүтээгдэжэ, дэлхэйн авиациин түүхэдэ ехэхэн событи болоо һэн.

Мүнөө Киевэй конструкторнууд, Украинын авиационно промышленность баһал эрхим самолёт бүтээжэ Эхэ ороноо баясуулба. «Украина» гэжэ авиаэкспресс эгээл тиимэ гайхалтай һайн самолёт юм. Энэ машиные элитэ советскэ авиаконструктор Олег Константинович Антонов зохёогоо.

«Украина» самолёт республикынгаа газар дээгүүр оло дахин ниидээ. Мүн Киев—Москва—Воронеж—Киев городуудые тойроодшье ниидэжэ, ашагтай һайн байһанаа харуулаа. Энэ машина 8—10 километр үндэртэ һэб байса дэгдээд, час соо 600—620 километр скоростьтойгоор ниидэжэ шадаха юм. Иимэ үндэртэ ниидэхэдээ самолёт найгалзахагүй, досоонь һуугаад ябаһан хүнүүдтэ ехэ зохид һайн байха, моторойнь хүнхинэхэншье мүртэй дуулдахагүй юм.

Самолёт соохи креслын хажууда хоёр кнопко байдаг. Нэгыень дарахада багахан стол дэлгэгдэн, проводник басаган гүйжэ ерээд, ямар хоол барихабта гэжэ байха, нүгөөдыень дараадхихада—электрын дэн носошохо юм. Үдэшэлэн тэндэ газетэ, ном уншажа, радио шагнажа һуухада болоно. Мүн ямаршье сагта кино харахада болохо байна.

Энэ самолёт 84 хүниие һуулгаха һууритай.

Туршаад үзэхэдэмнай энэ машина бүришье олон хүниие дааха шэнги байна. Тиимэһээ энээнээ нэгэ бага заһажа, зуун хүниие абажа ниидэдэг самолёт болгохо һанаатайбди. «Украина» самолёдто һууха билеэдэй сэн түмэр замай плацкартна билеэдэй сэнтэй адли байха байна,—гэжэ авиаконструктор О. К. Антонов хөөрэнэ.

Энэ самолёт үшөө ямар һайн талатайб гэбэл бэеэрээ томошье һаа, багаханшье талмай дээрэ бууж шадаха юм.

—Саашадаа ямар самолёт бүтээхээ байнат?—гэжэ асуухада О. К. Антонов иигэжэ хэлээ:

—«Пчелка» гэжэ хүнгэн самолёдой проект зохёогоод байһыемнай дуулаа ёһотойт. Энэ машиные нэгэл пилот (жэшээнь, МТС-эй шофёр гү, али механик аэроклубта богони болзорой курса дүүргээд) жолоодожо шадаха юм. Тэрэ самолёт дээрэ 6 хүнэй һуухадань болохо. Энээхэн «Пчелка» ехэл сүлөөгүй байхадаа — үбдэһэн хүнүүдые, яаралтай ашаа, почто зөөхэ, хүдөө ажахын зарим хүдэлмэридэ хабаадалсаха, ондоошье ажал хэхэ байна. Час соо 55-һаа 230 километр хүрэтэр ниидэхэ юм. Энэ самолёдто тусхай аэродромшье хэрэггүй, ямаршье газарта, полевой станайшье хажуудахана, харгы дээрэшье, колхозой ток дээрэшье буужа шадаха юм. Энэ намар «Пчелкые» туршажа эхилхэбди.

Манай эрдэмтэд, инженернүүд, конструкторнууд атомай хүсэ хэрэглэн, час соо 2—3 мянган километр ниидэхэ самолёдуудые бүтээхэ гэжэ советскэ хүнүүд лаб найдана.

С. Герасимов.
Д. Донской.

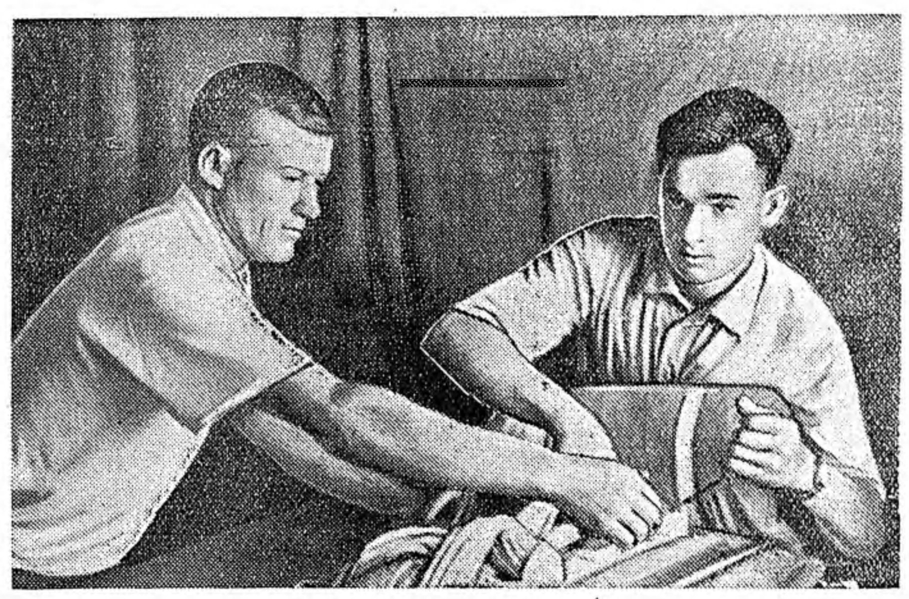

Нүхэд колхознигууд, МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд!
Ургасын хойноһоо харууһалга һайнаар эмхидхэе

★ ★

Ряд хоорондын элдүүрилгэ

ПЕТРОПАВЛОВКА. **(Телефоноор абтаба).** Малайнгаа түргэнөөр үдэжэ байхада үбһэ тэжээл, илангаяа шэмэтэ тэжээл элбэг ехээр бэлдэжэ абаха хэрэгтэй хаа юм. Энээнэй тулада мүнөө жэл колхозууднай тус тустаа хэдэн зуун гектарта кукуруза таряа.

Һайнаар элдүүрилэгдэһэн газарта, шанар һайнтайгаар тарилга хэһэнэй ашаар мүнөө кукурузын эшэнүүд хаа хаанагүй жэгдэ һайнаар ургажа захалба. Тэгшэ квадрадуудай элиржэ гараһан полинуудта утаашаа, хүндэлөөшэнь ряд хоорондын элдүүрилгэ хэгдэжэ захалһаар хэды хоноо. Энэ жэлдэ 590 гектарта кукуруза тариһан «Коммунизм» колхоздо 200-гаад гектар газарта ряд хоорондын элдүүрилгэ хэгдээд байна. Энэ колхозой полинууд дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан МТС-эй табадахи тракторна бригадынхид кукурузынгаа полинуудые илангаяа һайнаар харууһална. Трактористнууд нүхэд Игумнов, Петров, Пятаков гэгшэд ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ зуураа, үдэрэйнгөө даалгабарие 100—120 процент дүүргэжэ байдаг.

Мүн тэрэшэлэн Маленковой нэрэмжэтэ колхозойхид кукурузынгаа полинуудай гурбанай нэгэ хубиие элдүүрилээд байна. Борьёогой Сталинай, Кагановичын нэрэмжэтэ колхозуудта кукурузын полинууд баһал элдүүрилэгдэнэ.

Мүнөө жэл кукурузын ургаса хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 200 центнер ногоон эшэ намаанууд хуряагдахаар багсаагдана.

Иигээд кукурузын полинуудые хоёрдохёо элдүүрилхэдэ минеральна утэгжүүлгэнүүдээр нэмэлтэ тэжээл оруулагдаха юм.

С. Романов, Цагаан-Усанай МТС-эй агроном-түсэблэгшэ.

Кукурузымнай гараса һайн

Манай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд Ториин МТС-эй механизаторнуудтай хамта энэ жэлдэ шэлэмэл һайн, үрэжэл ехэтэй газартаа кукуруза оролдожо тариһан юм. Энэ жэлдэ кукурузынгаа тарилгын газарые 200 гектар хүрэтэр үргэдхөө һэмди.

Мүнөө элдүүри һайнтай, шиигтэй хүрьһэ ходоро сорьён кукурузын ногоон эшэнүүд бултайгаа. Илангаяа Зүүн Адаг гэжэ газарта 28 гектар кукурузын гараса бүришье һайн. Энэ кукурузые Үлэгчинэй дунда һургуулиин һурагшад шефтээ абаад, харууһалжа байна. Эдэнэр энэ газарай кукурузые харууһалжа ургуулаад, өөһэдынгөө хүсөөр хуряажа, силос болгон даража колхоздо тушааха юм.

Мүнөө Ториин МТС-эй нүхэр Содномовой хүтэлбэрилдэг тракторна бригадын механизаторнууд кукурузын газарые зөөлэрүүлэн элдүүрилгэ хэжэ захалаа. Тиихэдэ һурагшад кукурузын газарай буртаг үбһые түүжэ хаяхаһаа гадна, ургасада нэмэлтэ тэжээл үгэхэ юм.

Г. Дашиев, Ториин аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

★ ★

Ургасанъ буртаг үбһэндэ дарагдажа байна

Кабанскын аймагай колхозууд ерэхэ жэлдэ адуу малайнгаа ашаг шэмые бүри ехэ болгохын тулада нёдондонойхидо орходоо хоёр дахин ехэ гэхэ гү, али кукурузын силос үнеэн бүридэ 10 тонно дараха гэжэ зорилго табяа юм. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын түлөө июнь һарын түрүүшын хахадта 1000 гектар кукуруза тариха түсэбтэй байһан аад, аймагай колхозууд агротехническэ эрхим болзорто 1008 гектар тарижа дүүргээ һэн.

Кукуруза тарилгын хүдэлмэридэ аймагай эмхи зургаануудай ба предприятинуудай албахаагшад болон хүдэлмэришэд колхозуудта ехээр туһаламжа хүргэһэн байна. Энээнэй ашаар колхозуудынь тарилгынгаа 40 процентыень гараар таряа.

Энэ жэлдэ таригдаһан кукурузань 6—7 хоноод лэ жэгдэхэнээр газар дээрээ гараа. Теэд кукурузын нялха эшэтэй адли элдэб буртаг ногоонууд ургажа, тэрэнэй ургасада һаад ушаруулна. Буртаг үбһые поли дээрэһээ түүжэ хаяха, трактор машинаар ряд хоорондуурнь элдүүрилхэ тушаа эндэ хүдэлмэри эхилээдүй байһаар. Темлюйскэ МТС-эй директор болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ хүдэлмэрие удааруулна.

Кукурузын баян ургаса абахын түлөө тэрэнэй хойноһоо һайнаар харууһалха хэрэгтэй байһанинь мэдээжэ. Мүн абтаһан ногоогоо дарахын түлөө силосэй һайн түхеэрэлгэнүүд хэрэгтэй. Гэбэшье дутагдалнууд ехэ. Жэшээнь, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо силос дараха 2000 тонныч багтаха түхеэрэлгэнүүд хэрэгтэй аад, мүнөө оройдоо 500 тонно багтаха түхеэрэлгэ бии. Иимэ бирагүй байдалтай байбашье, тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд мүнөө хүрэтэр силоснэ барилганууды барижа эхилээдүй байха юм. Мүн иимэрхүү байдал Маленковой, Ленинэй, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозуудта үзэгдэнэ.

Темлюйскэ МТС колхозуудтаа силос дараха нүхэнүүдые машинаар малтажа үгэхэ аад, юушье хэнгүй һанаа амархан байһаар. Аймагай эмхи зургаанууд, предприятинууд энэ ажалда шефскэ туһаламжа хүргэнэгүй.

Б. Дондуков.

Сахарай свёклын баян ургасын түлөө

Бичурын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой 8-дахи тракторна бригадынхид үргэн ехэ талмай дээрэһээ сахарна свёклын баян ургаса хуряахаар оролдожо байна.

Мүнөө тус бригадынхид 40 гектар газарай гектар бүриһөө 900-гаад пүүд сахарай свёкло абахабди гэһэн социалистическэ уялга абанхай.

900 пүүд ургаса га бүриһөө абахын түлөө механизаторнууд газарайнгаа хүрьһэ һайнаар элдүүрилжэ, ургасын хойноһоо харууһалга хэжэ эхилээ. Энэ бригада аймаг соогоо эгээн түрүүн ряд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ байнхай.

Сахарай свёклын ургасые зүбөөр харууһалха, ряд хоорондын элдүүрилгэ, эшэнүүдыень шэнгэрүүлхэ хүдэлмэри саг соонь үнгэргэхэ арга боломжо хүсэд бии.

Т. Ивлев, Охин-Булагай МТС-эй агроном-экономист.

СССР-эй Агаарай флодой үдэр

С. БЕЛОКОНЬ, авиацийн генерал-лейтенант

Манай ороной хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, интеллигенци Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро ябажа КПСС-эй XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр хараалагдаһан коммунизм байгуулха агуухэ программые бэелүүлжэ байна.

Эб найрамдалай түлөө сусаршагүй шангаар тэмсэжэ байгаад, амгалан ажалаа эрхилдэг совет арад хадаа СССР болон арадай демократиин оронуудта эсэргүү дайнда эээрхэг түримхэй гүрэнүүдэй хархис этэгээдүүдэй элитээр бэлэдхэжэ байхадань, тэрээниие обёоронгүй байха аргагүй ха юм. Иимэ эрхэ байдалда оршожо байхадаа бидэнэр хэзээдэ бэлэн байха, оронойнгоо бэеэ хамгаалха шадалые, Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй хүшэ шадалые бэхижүүлхэ ёһотойбди. Манай Эхэ ороной агаарай хилые нарин хёрхоор хамгаалжа байдаг советскэ авиацие мүн лэ бэхижүүлхэ зэргэтэйбди.

Хаанта Россин технико-экономическа талаараа ехэ гээгдэһэн, хаанта засагай гээгдэнги, молхи мохоо ябадалһаа боложо, Октябриин революциин урда тээ манай орон өөдтэй һайн эсэгэ ороной авиацитай боложо шадаагүй байһан юм. Тиибэшье һаа манай орон авиациин анха түрүүн бии болоһон газар гээшэ. Ород арад өөһэдынгөө зэргэһээ элитэ ехэ эрдэмтэдые, авиационно конструкторнуудые, ухаалан зохёогшодые, летчигуудые гаргаһан байна.

Аяар 75 жэлэй саада тээ 1882 ондо ородой ухаалан зохёогшо А. Ф. Можайский дэлхэй дээрэ анха түрүүшын самолёт хээд, туршажа үзэһэн юм. Ородой алдарта патриодууд-эрдэмтэд, М. В. Ломоносов, Д. И. Менделеев, Н. Е. Жуковский гэгшэд мүнөөнэй авиациин теоретическэ үндэһэ һуури зохёоһон байна. Ракетодинамики болон ракетнэ ябалга тухай һургаалые дэлхэй дээрэ анха түрүүн манай ороной эрдэмтэ К. Э. Циолковский зохёоһон юм.

Хүсэ ехэтэ авиаци байгуулха арга боломжо манай орондо Агуухэ Октябриин социалистическэ революци олгоһон байна. Ороноо хамгаалха, мүн арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ авиациин туйлай ехэ удхашанартай байһаниие хараадаа абажа, совет засагай тогтоһон түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, парти, правительство хүсэн түгэс агаарай флот байгуулха тушаа эсэшэ сусашагүй оролдолго гаргаһан байна.

Ленинэй захяае дүүргэлтэ болгон 1921 оной мартда болоһон РКП(б)-гэй 10-дахи съезд тусхай техническэ, тэрэ тоодо авиационно частьнуудые хүгжөөхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха эрилтэ табиһан байна. «Ажалшан арад, агаарай флот байгуула!» гэһэн уряа парти гаргаһан байгаа. Энэ лозунг доро манай орондо советскэ авиацие бэхижүүлхын түлөө үргэн ехэ хүдэлөөн эхилһэн байгаа. Орон дотороо самолёдуудые хэдэг болохын тула барилганууд хэгдэжэ эхилээ һэн. Агаарай гражданска флодой эхин 1923 ондо табигдаһан юм. Агаарай флодой һайндуранай бүлгэм байгуулагдаа һэн. Эдэ бүгэдын ашаар 1925 ондо самолёт бүтээхэ талаар хари гүрэнһөө дулдыдахаяа болёо һэмди.

Дайнай урда тээхи табанжэлнүүдтэ манай орондо самолёт олоор хэгдэдэг болоо һэн. Мүн тэрэ үедэ советскэ авиаконструкторнууд ниидэхэдээ һайн бомбардировщигуудые болон истребительнүүдые зохёожо гаргаһан байха юм.

Авиационно техникэ байгуулхатаяа хамта Коммунистическэ партимнай авиационно кадрнуудые бэлэдхэхэ ба хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табяа һэн. Коммунистическэ партяар хүмүүжүүлэгдэһэн советскэ летчигууд дайнай урда тээхи жэлнүүдтэ Эхэ орондоо бүтээгдэһэн самолёдуудаар эрэлхэг зоригтойгоор ниидэжэ, тогтоогдохо ёһотой уласхоорондын 168 рекорднуудһаа 62-ыень туйлаһан байха юм.

Советскэ авиациин агуухэ хүсэниинь илангаяа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ элеэр харагдаа бэлэй. Хуурай газарай болон далайн сэрэгэй хүсэнүүдтэй дайшалхы ябуулгаяа тааралдуулан хэжэ, манай авиаци хадаа хүсэ ехэтэй агаарай флодтой хорото дайсантай үсэд шанга тулалдаа хэжэ, тэмсэлэй ябаса соогуур агаарта булюу байдалтай болоһон юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ советскэ летчигууд 3 миллионһоо үлүү дайшалхы ниидэлгэ хэһэн байна. Эхэ оронойнгоо дайсадтай хэһэн дайн байлдаан соогуур манай летчигууд шэн габьяа, баатар зориг гаргаһан, өөрынгөө арадай, Коммунистическэ партиин хэрэгтэ хизаарлашагүй үнэн сэхэ байһанаа харуулһан байна. Мүн инженернүүдэй, техникүүдэй, механигуудай болон бусад авиационно мэргэжэлтэдэй ажал үнэхөөрөө баатарлиг байһан юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ советскэ авиаторнуудай хэһэн баатаршалгые парти, правительство үндэрөөр сэгнээ бэлэй. 200 мянга гаран авиаторнууд орден болон медаляар шагнагдаһан байна. 2 мянга гаран лётчигууд Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэдэ хүртэһэн, тиихэдэ алдарта советскэ летчигууд—А. И. Покрышкинда, И. Н. Кожедубта гурба дахин Герой гэһэн үндэр дээдын нэрэзэргэ олгогдоһон байгаа.

Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ коммунизм байгуулха хэрэгтээ манай арадай туйлаһан ехэ амжалтанууд хадаа советскэ авиацие бүри шэнэ, мүнөөнэй үеын дайшалхы техникээр шэнэлэн зэбсэгжүүлхэ арга олгоһон байна.

Хэрбээ эээрхэг түримхэйшүүлэй добтолго хээ һаань, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд хадаа ямаршье даалгабари дүүргэжэ шадаха эрхим һайн реактивна авиацитай болонхой гэжэ КПСС-эй XX съезд дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. Мүнөө летчик-истребительнүүд абяанһаа түргөөр ябадаг самолёдуудаар ниидэдэг. Реактивна бомбардировщигууд хэдэн мянган километр газарые түргэн ябажа шадаха шадалтай юм.

Шэнэ авиационно техникэ байгуулха талаар самолёдуудые болон тэрэнэй двигательнүүдые зохёон бүтээдэг советскэ эрдэмтэд А. Н. Туполев, С. В. Ильюшин, А. И. Микоян, М. И. Гуревич, В. М. Мясищев, А. С. Яковлев, С. А. Лавочкин, П. О. Сухой, В. Я. Климов, С. К. Туманский, А. М. Люлько, О. К. Антонов ба бусад авиационно промышленностиин хүдэлмэришэд ехэ габьяатай юм. Мүнөө байһан самолёдуудһаа бүри ехэ шадалтай, бүри түргэн ниидэдэг самолёдууд ойрын үедэ байгуулагдаха бээз гэжэ хүлеэгдэнэ.

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон сэрэгшэд-авиаторнууд Агуухэ Октябриин 40-дэхи жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада эрхим һайн авиационно техникээ һайнаар шудалжа, өөһэдынгөө подразделенинүүд болон частьнуудай дайшалхы бэлэн байлгые дээшэлүүлхын түлөө шэн габьяатайгаар тэмсэнэ. Коммунистнууд болон комсомолшууд сэрэгшын уялгые дүүргэхэ талаар бусадтаа үльгэр жэшээ харуулна.

Жэл ерэхэ бүри Агаарай гражданска флодоймнай хүсэн ехэ болоно. Зургаадахи табанжэлэй туршада агаарай замаар ашаа зөөлгэ хоёр дахин, хүнүүдые зөөлгэ — 3,8 дахин ехэ болгохо гэжэ КПСС-эй XX съездын Директивэнүүд соо хараалагдаһан даалгабариие Агаарай гражданска флодой хүдэлмэрилэгшэд амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. 50 хүниие һуулгаад, час соо 800 модо ниидэдэг реактивна «ТУ-104» гэжэ самолёт 1957 ондо манай гражданска авиаци ашаглажа эхилһэн байна. Иимэрхүү самолёт США-дашье, Англидашье үгы юм. Агаарай гражданска флодто элдэб түхэлэй вертоледууд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. 84 хүниие һуулгаад, 3,5 тонно ашаа тээгээд час соо 600 километр ниидэдэг «Украина» гэжэ турбовинтовой самолёт туршалга гаража байна.

Хүдөө ажахыда, хүн зоной элүүрые сахиха хэрэгтэ авиаци үргэнөөр хэрэглэгдэдэг боложо байнхай.

Арми, Авиаци, Флодто туһалха һайндуранай Улаан тугай ордента Бүхэсоюзна бүлгэм хадаа советскэ авиацие хүгжөөлгэдэ ехэ туһа нэмэри оруулна. Тэрэнэй эмхинүүдтэ хэдэ мянган хүбүүд, басагад үйлэдбэриһөө таһарангүйгөөр авиационно олон мэргэжэлнүүдые шудална.

Һүүлэй 10 жэл соо авиациин спортсменүүд бүхэсоюзна 584 рекорд, тэрээн сооһоо дэлхэйн 224 рекорд туйлаа. Гансахан 1956 ондо авиаспортсменүүд бүхэсоюзна 40, дэлхэйн 19 рекорд тогтооһон байна. Эдэ тоонууд советскэ спортсменүүдэй үндэр ехэ мэргэжэлтэй, илалта туйлаха хүсэлтэй байһыень харуулна.

Манай авиациин хүсэн түгэс байхын тулада совет арад, Коммунистическэ парти юушье гамнадаггүй. Советскэ авиаторнууд арми болон флодтойгоо хамта арадайнгаа амгалан ажалые, Эхэ оронойнгоо гүрэнэй интересүүдые хёрхоор сахин хамгаална.

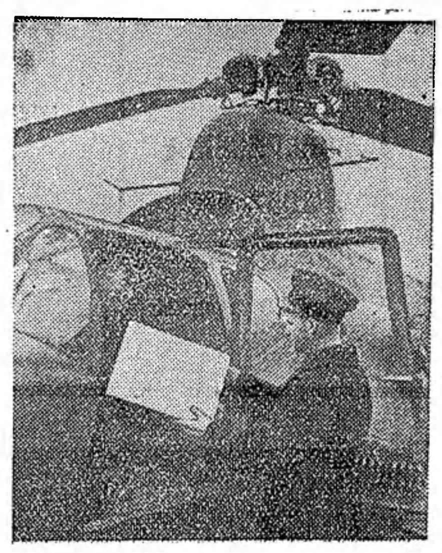

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Вертолёдто почто тээжэ байна. (Баруун гарһаа) пилот В. А. Китаев, хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэ Н. Гринёв.

ТАСС-эй фотохронико.

Цэдэн ГАЛСАНОВ

ШЭНЭ ДУУНУУД

Фестиваль—найрай дуун

Амгалан, амгалан гүн Байгалдаа
Ажалай айладхал баряалди.
Айдархан залуугай найр наадандаа
Айлшалан дуулалдан суглаалди.
Алдартай, алдартай найрай үүдээр
Алхалан жагсаалди залуушууд.
Амар сайн, амар сайн, Улан-Удэ,
Амар сайн, хүндэтэ айлшадууд!
Хүхын дуун, хүхын дуун хүнхинөөд,
Хүгжэмөө, бэлэгээ шалгаалди.
Хүбжэгэ ногооной нюрган хүсөөд,
Хүсэеэ, солбоёо туршаалди.
Сарюухан, арюухан найрай үүдээр
Сагаалан сэнгээлди,—залуушууд.
Сайн байна, сайн байна, Улан-Удэ,
Сайн байна, хүндэтэ айлшадууд!
Илалтаар нараяа буляасалдаад,
Эрхимээ Москвада эльгээлди.
Инагаар, инагаар зугаалалдаад,
Эльгэеэ зүрхэеэ дэлгээлди.
Нүгөө жэл, нүгөө жэл ушартараа
Нүхэсэн тараабди,—залуушууд.
Баяртай, баяртай, Улан-Удэ,
Баяртай, үетэн нүхэдүүд!

Мориной соло

Бурядай баяр найрта
Түрүүлжэ гараһан
Түргэн агта хүлэгэйнгөө
Түмэн соло дуудаял даа:
Бүрүүлдэ гэрэл татан,
Бүтүүдэ зүргэ гарган,
Бүхы мори бултынь ахяад,
Заадан, турьян байналши даа.
Турья-турья-турьялза,
Турьян заадан хатаралза.
Үбсүүндээ хэжэмтэйлши,
Туруундаа тобогтойлши,
Артелиимнай сууе нэмээн
Алдар магтаал абанхайлши даа.
Адуундаа эрдэмтэйлши,
Аймагтаа алдартайлши,
Арад зоной дуунда тааран,
Түбэр-түбэр алхалналши даа.
Турья-турья-турьялза,
Турьян заадан хатаралза.
Колхозой моришонби
Хошуундаш нэнгэнэлби,
Хурдан шамай заһаһандаа
Баһал омог ябаналби.
Агуухэ найр дээрэ
Ажалша баатарнууд
Агта гунан гүйгөөшэдөө
Алдар солоор дуудахал даа.
Турья-турья-турьялза,
Турьян заадан хатаралза.

Хүршэ областьнуудай газетэнүүдһээ

ОРОЛДОСОТОЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭН

1955 ондо Иван Матвеевич Шилатов Горьковско область һоо ерэһэн юм. Тэрэ ерэн сасуу Карымска районой, «Сталинский путь» колхоздо гэшүүн боложо ороһон байгаа. Нүхэр Шилатов тэрэ гэһэнһээ хойшо колхозой шубуунай фермые даагшаар ажаллажа байнхай.

Колхозой шубуунай фермэдэ тэрэнэй түрүүн ерэхэдэ фермэшье гэхээр бэшэ бэлэй. Юуб гэхэдэ, тэндэнь оройдоо 57 тахяа, тэрэ мүртөө хахадынь петугууд байһан юм. Шубуунай эдихэ хоолшье, байрашье гэжэ үгы байгаа. Теэд иимэ байдал нүхэр Шилатовай зоригые хухалаагүй. Тэрэ хүдэлмэрилжэ эхилһэн үдэрһөө хойшо фермынгээ байра байдал, шубуудай эдихэ хоол һайжаруулха талаар ехэ юумэ хээ. Жэшээлхэдэ, тахяагай дальбараануудай байра шэнээр барюулһан, тэдэнэйнгээ эдихэ хоол бэлэдхэһэн байна. Иигэжэ фермэнь хүл дээрээ гараһан юм. Мүнөө тус фермэ дээрэ 520 ехэ тахяа, мянган дальбараа бии. Гадна, уһанай шубууд — галуунууд, нугаһанууд олоороо үсхэбэрилэгдэнэ.

Энэ жэлэй дүүрэтэр фермэ дээрээ 1000 гаран үндэгэлдэг тахяатай болохо, 35 мянган үндэгэ абаха, 10 центнер шубуунай мяха гүрэндэ тушааха гэһэн зорилго Иван Матвеевич урдаа табяад ажаллажа байнхай.

Мүнөө тэрэнэй харууһалдаг тахяанууд таһалгаряагүй үндэгэлнэ. Һүүлэй мэдээсэлэй ёһоор. колхоз 20 мянга гаран үндэгэ гүрэндэ тушаагаад байна.

ЭКСКУРСЯАР МОСКВА ОШОБО

Ксеньевкын һургуулиин бүлэг һурагшад экскурсяар Москва ошобо. Эдэнэрые һургуулиин багша нүхэр Феофанова хүтэлбэрилнэ. Һурагшадай экскурси һургуулиин багшанарай, гэр бүлынхидэй үүсхэлээр эмхидхэгдээ.

Һургуулиин һурагшад харгынгаа мүнгэ өөһэдөө олоһон байна. Тэдэнэр үбэлэй, хабарайнгаа каникулай үедэ Ксеньевскэ приискэдэ хүдэлмэрилһэн байгаа.

Һурагшад Москвагай музейнүүдээр, мүн столицын түүхэтэ газарнуудаар ябажа, гоё һайхан юумэнүүдые хараха, үзэхэ байна.

КОЛХОЗОЙ БАРИЛГАШАД

Борзиин районой Маленковой нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин гэшүүд энэ жэлдэ культурно-ажаһуудалай, малай байрануудые хэзээ хэзээнэйхиһээ олоор барина.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой барилгашад үнеэдэй байха нэгэ типовой байра, 600 тонный багтаамжатай таряанай склад шулуугаар барижа байнхай. Колхозой правлени нютагайнгаа баялигые хэрэглэхэ асуудалда һаналаа ехээр табина. Жэшээлхэдэ, мүнөө энэ колхозойхид шабар солоомо хоёрые холёод, гахайн байра барижа эхилээ. Тиихэдэ искусственна аргаар хонидые үрэжүүлхэ 2 пункт, хониной нэгэ типовой байра, 100 тоннын багтаамжатай овощехранилищи түсэбһөө гадуур баригдажа дүүрүүтэй байна. Колхозой гэшүүд барилгынгаа хүдэлмэриин жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын тула түрүүлэн хараалагдаһан уялгануудаа дахин хаража үзөөд, барилгынгаа хүдэлмэриин болзорые хороохон байна.

Алдарта Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэр болотор малай байрануудые барижа дүүргэхэ гэһэн уялга абаад, колхозой барилгашад хүдэлмэрилжэ байнхай.

ЭЖЭЛ БОЛОҺОН БААБГАЙНУУД

Читын областиин Зюльзикан тосхоной ангуушан Андриан Вальчиков үнгэрэгшэ хабар нэгэ ехэ эмэ баабгай алаад, тэрэнэй хоёр хүбүү амидыгаар барижа асарһан байгаа. Тэдэнь хүндэ түргэн дадажа, эдихэ юумэ хүнэй гарһаа абажа һураһан юм. Нүхэр Вальчиков эдэнэрээ районой Культурын байшанда бэлэглэһэн байгаа.

Эндэшье тэдэнэр һайн байдалда байлгагдажа харууһалагдадаг, тэдэнэй хажууда үхибүүд хододоо олоороо сугларжа харадаг, һонирходог һэн. Үбэл болоходо тэдэнэрые харанхы таһалга соо бруулһан байгаа. Тэдэнэрынь тэндээ байгша оной март болотор унтаһан байна.

Мүнөө баабгайн хүбүүд Культурын байшангай газаа баһал шаг шууяа татуулан, нютагай үхибүүдые һонирхуулһаар...

«Забайкальский рабочий»,
Читын область.

ШЭНЭ ЗАВОД

Баригдажа байгаа Ольхинска известкын завод жэлдээ 150 мянган тонно известко үйлэдбэрилхэ юм. Энэ завод байгша ондо ашаглалгада ороор хараалагданхай. Тус завод Сибириин томохон заводуудай нэгэниинь болохо юм.

ПАВЕЛ ВАВИЛОВАЙ БРИГАДАДА

Ангарска МТС-эй харьяата колхозууд энэ жэлдэ кукурузын элбэг ехэ ургаса хуряажа абахаар шиидэнхэй. Мүнөө колхозой гэшүүд, механизаторнууд ургаһан ногоон квадрадуудаа һайнаар харууһалжа байна. Ряд хоорондын элдүүрилгэ үдэр үнгэрхэ бүри үргэдэнэ. МТС-эй харьяата колхозууд бултадаа культиваци хэжэ эхилэнхэй. Агрегат бүхэн үдэрэй, табан үдэрэй даабари абанхай. Июниин нэгэ үдэр 280 гектар кукурузын поли хүндэлэн элдүүрилэгдэһэн байна.

Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилдэг Павел Вавиловай тракторна бригадынхид 92 гектар газар культивацилһан байна. «Беларусь» тракторай жолоошонор Владимир Брызгалов, Василий Харитонов гэгшэд үндэр бүтээсэтэ ажалаараа механизаторнууд ай дунда суурхана. Тэдэнэр 12,5 гектар кукурузын газар элдүүрилхэ үдэрэйнгөө даабариие 15—18 гектарта хүрэтэр, һайн шанартайгаар элдүүрилнэ.

ТОСХОНОЙ БАРИЛГАНУУД

Шелихов тосхоной байһан газарта дүрбэн жэлэй саада тээ нэгэ хэдыхэн майхан харагдадаг һэн. Тэрэ майханууд соо хэдэн арбаад барилгашад байдаг байгаа. Мүнөө эндэ 17 мянган хүн зон ажаһууна.

Тус тосхон үзэсхэлэн һайхан боложо байнхай. Байгша ондо тосхоной долоон үйлсэнь асфальтаар хушагдахань. Үйлсэнүүдэй олонхинь ногоорууулагдаһан, культурын ба амаралтын парк байгуулагдаһан байна.

Эндэхи барилгашад һара бүри шэнэ гэрнүүдые, культурно-ажаһуудалай байрануудые ашаглалгада үгэнэ. Мүнөө 450 һууритай дунда һургуулиин, хүүгэдэй садай, яслиин, комбинадай, эдеэ хоолой магазинай, 400 һууритай клубай, спортивна залай барилгын хүдэлмэри дүүрүүтэй байна.

Гадна, тосхондо үмсын гэр байра олоороо баригдана. Һүүлэй жэлнүүдтэ эндэ 800 гаран шэнэ гэр баригдаа. Тиихэдэ үмсын 500 гэр һаяадаа баригдахаар хараалагдана.

«Восточно-Сибирская правда»,
Эрхүүгэй область.

Залуушуулые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие һайнаар хүтэлбэрилхэ

Залуушуулай дунда хүдэлмэри ябуулжа, тэдэниие коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгые партимнай ехэ удхашанартай гэжэ хододоо тоолодог байгаа, тоолоношье. Залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ленинскэ ёһоор хандажа, эдир залуу хүбүүд, басагадай сэдьхэл бодолдо нүлөө үзүүлдэг байхые өөрынгөө бүхы организацинуудһаа, коммунист бүхэнһөө парти эридэг байха юм.

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шангадхаха тухай асуудал Улан-Удын городской партийна организацида бүришье шухала удхашанартай. Городой предприятинуудта 12 мянган залуу хүдэлмэришэд ажаллана. Городой дээдэ һургуулинуудта, техникумүүдтэ болон тусхай мэргэжэлэй һургуулинуудта 7,5 мянган эдир залуу хүбүүд, басагад һуража байдаг. Юрэнхы эрдэмдэ һураха дунда һургуулинуудта 25 мянга гаран үхибүүд һурана. Манай городской комсомольско организаци 17 мянган гэшүүдһээ бүридэдэг юм.

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэриие хүтэлбэри болгон городской партийна организаци комсомольско организацинуудые парторганизацинуудай зүгһөө бүри һайнаар хүтэлбэрилдэг болохын, залуушуулай дунда хүдэлмэри һайжаруулхын тулада хэмжээнүүдые абажа байнхай.

Залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин ямараар табигдаһан ба тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудал партиин городской комитедэй, КПСС-эй Железнодорожно райкомой пленумүүд дээрэ городой Советскэ болон Октябрьска районуудай партийна эдэбхитэдэй суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Залуушуулай идейно-политическэ, культурна эрилтэнүүдые бүри һайнаар хангадаг болохын тула партийна, профсоюзна организацинууд, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд залуушуулгай ябуулдаг хүдэлмэриингөө арга методүүдые бүри олон янзын болгоо.

Олохон коллективүүдтэ, жэшээлхэдэ, мяханай комбинадта, сэмбын фабрикада, ПВЗ-дэ, пединститудта, кооптехникумдэ болон бусадта «Асуудалнуудта харюусаха» вечернүүд тон һонирхолтойгсор, хирэ хирэ болоод лэ эмхидхэгдэнэ. Эртээнһээ суглуулагдаһан элдэб олон янзын асуудалнуудта предприятинуудай, районой болон городой хүтэлбэрилэгшэд, эрхим пропагандистнууд болон мэргэжэлтэд иимэ вечернүүд дээрэ харюу үгэдэг юм. Иимэ вечер үнгэргэхэдэ ажалшадай ямар юумэ һонирходог, ямар эрилтэ табидаг байһыень һайнаар мэдэхэ, тиигээд зохихо хэмжээ түргэнөөр абаха арга партийна, профсоюзна организацинуудта, коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ олгоно. Иимэ вечернүүд хүтэлбэрилэгшэдэй жиирэй ажалшадтай холбоогоо бэхижүүлхэ аргань боложо үгэнэ.

Радио-туяагай газетэ, «Эрдэм-Хүсэн» гэһэн аман үгын журнал гаргаха, залуушуулай вечер үнгэргэхэ, үнинэй большевигүүдтэй, граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшадтай, үнинэй хүдэлмэришэдтэй, уран зохёолой болон искусствын ажал-ябуулагшадтай уулзалгануудые хэхэ ябадал зарим зэргээр дэлгэрэнхэй. Эдэ бүгэдэдэ залуушуул эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Ажалай эрхэ байдал, хүдэлмэришэдэй ажаһуудал, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри предприятинуудта нилээд һайжараа. Эдэ бүхы хэмжээнүүдһээ уламжалан комсомольско организацинууд нилээд эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилдэг болоо. Залуушуулай ажалай болон политическэ эдэбхи хэшээл дээшэлээ. 1957 оной үйлэдбэриин түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө, Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойе эрхимээр угтахын түлөө залуушуул ехэ эдэбхитэйгээр ажаллажа байна. Городой предприятинуудта комсомольско залуушуулай 250 бригада мүнөө ажаллана. Зургаа мянга гаран залуу хүдэлмэришэд үйлэдбэриин түрүүшүүл болонхой. Хэдэн зуун залуу хүдэлмэришэд, инженернүүд болон технигүүд уралан нарижуулагшад болоһон байха юм. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шангадхаха асуудалда, залуу хүдэлмэришэдэй ажалай эрхэ байдал болон ажаһуудал һайжаруулха асуудалда партийна, профсоюзна организацинуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй анхарал ехээр табидаг газарта, комсомольско организацинуудые партийна организацинуудай зүгһөө бүри һайнаар хүтэлбэрилдэг болоһон газарта залуушуул илангаяа ехэ эдэбхи хэшээлтэйгээр ажаллана.

Жэшээлхэдэ, ПВЗ-гэй паровоз хабсаралгын цехтэ (начальнигынь нүхэр Кладити, парторганизациинь секретарь нүхэр Левшенков) 300 үлүүтэй залуу хүдэлмэришэн ажаллана. Тэдэнэй хахадынь комсомолшууд юм. Эндэ комсомольско-залуушуулай 7 бригада хүдэлмэрилдэг. Социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод ажаллажа байхадаа залуу хүдэлмэришэдынь бултадаа ажалайнгаа нормые дүүргэдэг байха юм. Зарим бригаданууд (Афанасьевай, Вараксинай, Одаровай) үдэрэй болон һарынгаа даалгабаринуудые 200, дээшэшье процент дүүргэнэ. Залуушуулай Бүхэсоюзна фестивалиин хүндэлэлдэ зорюулан цехын комсомолшууд болон залуушуул түсэбһөө гадуур паровоз хабсаржа гаргахань. Тэдэнэй үүсхэлээр 8 часай даалгабариие 7 час соо дүүргэхын түлөө гайхамшагта тэмсэл ПВЗ-дэ дэлгэрэнхэй. Мүн механизированнэ шэлэй заводой, паровозно депогой, сэмбын фабрикын болон бусадай залуу хүдэлмэришэд һайнаар ажаллана.

Городоо болбосон түхэлтэй болгохо, модо тариха, трамвай бариха, ниитын гурим сахиха хэмжээ-ябуулганууудта комсомолшууд болон залуушуул эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Энэ хабарай үедэ город соо 30 мянга үлүүтэй элдэб модон залуушуулай хүсөөр һуулгагдаа.

Комсомолшууд болон залуушуулай ажалай эдэбхи хэшээл дээшэлүүлхэ зорилгоор город соо ажалдаа шалгаран түрүүлжэ ябадаг промышленностиин болон транспортын залуушуулай слёт инженерно-техническэ залуу хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан үнгэргэгдөө.

Гэхэ зуура, олохон партийна организацинууд залуушуулай дунда хүдэлмэри дутуутайгаар ябуулна, комсомольско организацинуудаа үшөө һулаар хүтэлбэрилнэ, «Механлит» заводые абажа үзэе. Эндэ залуушуул олон. 50 хүнһөө бүридэһэн комсомольско организаци бии. Гэбэшье, парторганизациин (секретаринь нүхэр Панютин) зүгһөө зохихо туһаламжа үзүүлдэггүй дээрэһээнь энэ комсомольско организаци тон һулаар хүдэлнэ, комсомольско суглаануудшье үсөөн болодог. Эндэ политическэ һуралсал һулаар эмхидхэгдэнхэй, элидхэл, лекцинүүд хэгдэнэгүй, залуушуулай вечер үнгэргэгдэдэггүй. Заводой клуб соо кино танца хоёрһоо бэшэ юумэ хэгдэдэггүй байха юм. Тиимэһээ залуушуулай дунда элдэб тааруугүй ябадал үзэгдэдэг.

Ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд, партийна ба профсоюзна организацинууд залуу хүдэлмэришэдые зүбөөр хэрэглэхэ тухай зохихо анхарал хандуулнагүй. Ажалаа муугаар эмхидхэдэг дээрэһээнь, хүдэлмэришэдэй миин байха ушар тохёолдодог. Тиимэһээ хүдэлмэришэдэй ажалай журам һулардаг, хүдэлмэриһөө гаража ошохо ябадал үзэгдэдэг байна.

Партийна организацинуудай зүгһөө залуу хүдэлмэришэдтэ анхарал табихань, ажал эмхидхэлгэдэ хамааралсахань шухала байна. Юуб гэхэдэ, ажал хүдэлмэри һайнаар эмхидхээд байбал тэрэ хадаа хүмүүжүүлгын эрхим һургуули боложо үгэдэг гээшэ.

Һүүлэй үедэ һурагшад болон студентнүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри нилээд һайжараа. Педагогическа, зооветеринарна институдуудта олон тиражтай газетэнүүд гарадаг болоо. Техникумүүд болон училищинуудай методическа ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин дүршэл согсолхын, халан абалсахын тулада тусхай техникум городто эмхидхэгдэнхэй. Кооперативна болон түмэр замай техникумүүдтэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри илангаяа һайнаар табигданхай.

Городой эдэбхитэй студентнүүдэй суглаа КПСС-эй горком майда үнгэргөө. Һуралсалай жэлэй түгэсхэдэ дунда һургуули дүүргэгшэд партийна, советскэ органуудай, ниитын организацинуудай, городой предприятинуудай коллективүүдэй түлөөлэгшэдтэй уулзадаг заншалтай болонхой. Нэгэдэхи интернат-һургуули мүнөө жэлдэ дүүргэгшэд бултадаа шахуу Хориин совхоздо ошожо, саг үргэлжэ хүдэлмэрилхые хүсэжэ, ехэ һайн үүсхэл гаргаа.

Һурагшад залуушуулай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэридэ дутуунууд үшөө олон. Зарим лекцинүүдэй, занятинуудай шанар муутайгаар үнгэргэгдэдэг ябадал залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ туһалдаггүй байна. Зарим һургагшанар ажабайдалай тон орёо асуудалнуудые ойлгожо абаха хэрэгтэнь залуушуулда туһалнагүй, классһаа гадуур хүдэлмэри ябуулдаггүй, студентнүүд болон һурагшадай хамтын байрануудта үсөөн ябадаг.

Залуушуулай дунда хэгдэдэг идеологическа хүдэлмэриин дутуунууд үшөөл удаан зайсуулагдана. Лекци, элидхэл, комсомольско гэгээрэлэй һургуулинуудай занятинууд үсөөнөөр, һонигүйгөөр, залуушуулай байдалтай холбоогүйгөөр үнгэргэгдэдэг. Зарим партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэд, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд залуушуулай дунда политическэ элидхэл үсөөнөөр хэдэг, тэдэнтэй холбоо барисаа муутай дээрэһээ хэрэглэмжэнүүд болон эрилтэнүүдынь хүсэдөөр мэдэдэггүй байха юм.

Зарим клубууд (түмэр замай узелай, «Луч», сэмбын фабрикын болон бусад), библиотекэнүүд, улаан булангууд залуушуулые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ гуламтанууд боложо шадаагүй. Зарим коллективүүдтэ спортивна, оборонно-ниитын хүдэлмэри һулаар табигданхай.

КПСС-эй горкомой пленум залуушуулые хүмүүжүүлгэ һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудалые һаяхан һайнаар зүбшэн хэлсээд, залуушуулые идейно-политическэ талаар хүмүүжүүлгэ һайжаруулха, комсомольско организацинуудые парторганизацинуудай зүгһөө бүри шадамараар хүтэлбэрилдэг болохо тодорхой хэмжээнүүдые хараалаа.

Залуушуулые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ бүхы хүдэлмэриие ажабайдалай мүнөө үеын эрилтэдэ зохилдуулан табиха гээшэ манай уялга болоно.

Ц. ДОНДУКОВ, КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь.

ГУРБА ДАХИН ЕХЭ НООҺО АБАХЫН ТҮЛӨӨ

Курумканай аймагай колхозууд 1960 ондо 150 мянган толгой нарин ба нарибтар нооһотой хонитой боложо, үнгэрһэн жэлэйхиһээ 3,1 дахин ехэ нооһо абаха уялга абаа. Хонин ажалаа саашаданьхүгжөөхэ тушаа юу хэжэ байһан тухай энэ аймагай хүтэлбэрилэгшэд болон хонишодой бэшэгүүд, хөөрөөнүүд доро толилогдобо.

Түрүү хонишод

Х. Б. Аюшеева Б. Б. Элбенова

Хонишодой бүлэ бүхэндэ—һайн гэр

(Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цыбиковэй үгэһөө)

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай колхоз хони үсхэбэрилхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хэһэн байна. Хэрбээ 1953 ондо колхознай 9500 хонитой байгаа һаа, мүнөө 21500 хонитой болонхой. Нооһо абалга энэ үедэ хоёр дахин ехэ болоо.

Мүнөө парти, правительствын Бэшэгтэй танилсажа, хонишоднай бүри дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаа. 1960 ондо хонидой тоо толгой 32 мянга боложо, энэ жэлэйхиһээ 2,5 дахин ехэ нооһон абтахаар хараалагдана. Тиин 1960 ондо хониднай бултадаа нарин ба нарибтар нооһотой болгогдохо юм.

Урдаа табиһан энэ зорилгомнай бэлэн хэрэг бэшэ. Тэрэнэй дүүргэлтэ гол түлэб хонишодой оролдосото ажалһаа болохо байна. Тиимэһээ энэ шухала зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэнь хонишодто бүхы хүсөөрөө туһалха ёһотойбди.

Түбхын түрүүндэ хонишодые зохид һайн гэр байраар хангаха хэрэгтэй. Мүнөө үедэ отаранууд дээрэ хонишодто 30 шэнэ гэр баригдажа байна. Тэрэнээ үбэлжэлгын эхилтэр дүүргэжэ, хонишоной бүлэ бүхэниие тусгаар гэртэй болгохобди. Гэрэйнь захада колхознигуудай эдэлдэг буусынь газарые таһалжа үгэхэбди. Тиигэбэл хонишоднай саг зуура хүдэлхэ бэшэ, харин хүдэлмэридөө мэргэжэжэ, үни удаан саг соо энэ ажалда хүдэлхые оролдохо болоно бшуу.

Мүн отаранууд дээрэ 5 бани, 2 культбаза баригдажа байнхай. Тэрэнһээ гадна, колхозой туһаламжатайгаар 30 колхозник өөһэдтөө гэр барижа байна.

Эдэ бүгэдын хажуугаар шефүүднай хонишодто бани бариха хэрэгтэ туһалаа һаань ехэл һайн байгаа.

Ажалнай харюусалгатайшье, хүндэтэйшье

(Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой хонишон Анатолий Хубараковой үгэһөө)

Советскэ Армиин албанһаа бусажа ерэхэдэм колхозой правлени намайе хонин ажалда хүдэлхые дурадхаһан байгаа. Тиигэжэ үнгэрһэн жэлэй март һарада һамгантаяа нэгэ отара хони даажа абаа һэмди.

Нёдондо би искусственна аргаар хони үрэжүүлхэ курса дүүргээд, энэ хүдэлмэри хэһэн байнаб. Өөрынгөө даажа байһан хонидые искусственна аргаар үрэжүүлээ һэм.

Мүнөө үедэ даажа байһан 250 эхэ хониднһоо 253 хурьга абаад, нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байнхайбди. Хонин бүриһөө 2 килограмм 680 грамм нооһо хайшалха түсэбтэй байгаа һаа, мүнөө 2 килограмм 800 грамм хайшалагдаа.

Энэ минии түрүүшын амжалта гээшэ. Теэд энэмни бэлэхэнээр туйлагдаагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Нёдондо хони даажа абаһан сагһаа хойшо тэдэнһээ холо ошоогүйб. Хонидоо саг соонь эдеэлүүлхэ, уһалха, хагда ногоо һайнтай бэлшээридэ манаха тушаа бүхы оролдолгоо гаргаһан байнаб.

Үбэлжэлгын үедэ эхэ хонин бүридэмни 1,5 центнер үбһэ, зелёнко, нэгэ центнер кукурузын силос үгөө һэн. Тэрэнһээмни 38 центнер үбһэн, 30 центнер силос үлдөө. Үбэлдөө хонидоо адуулжа гараһан байнабди. Хурьгалха хонидоо набшаһата тэжээл, нарһан модоной ногоон шэлбүүһэ дуран соонь эдюулдэг һэм. Отара дээрэмнай саг үргэлжэ дабһан байдаг. Хурьгадтаа концентрированнэ тэжээл үгэдэгбди.

Ерэхэ жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэбди. Хонишодой хүдэлмэри харюусалгатайшье, хүндэтэйшье байна. Ажал дээрээ туйлаһан түрүүшынгээ амжалтын түлөө нэмэлтэ түлбэри абанаб, шанда хүртэнэб. Энэ жэлдэ хонишодой 20 хоногой курса дүүргээб.

Түрүү хонишод

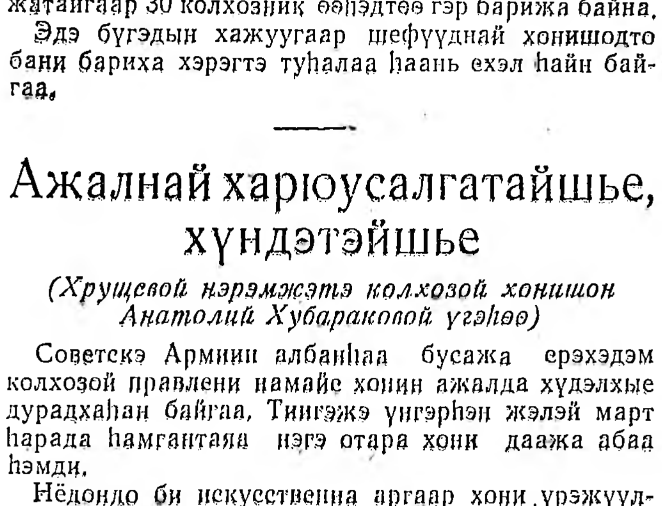

Я. Р. Очирова Д. Д. Жигжитов.

150 мянган хонитой болохын түлөө

(Аймагай хонишодой социалистическэ уялгануудһаа)

Һаяхан Курумканай аймагай түрүү хонишод, колхозуудай болон МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд, зооветеринарна мэргэжэлтэд сугларжа, «Хонин ажалые саашадаа хүгжөөхэ, нооһо ехээр абадаг болохо тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Бэшэгые зүбшэн хэлсээд, тэрээндэ харюу болгон социалистическэ шэнэ уялгануудые абаа. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

1957 ондо гүрэндөө 1820 центнер нооһо (тэрэнэй 80 процентнь нарин ба нарибтар), 4 мянга шахуу центнер хониной мяха тушааха, Энэ жэлэй январиин 1-һээ 1958 оной январиин 1 хүрэтэр хонидоо 15 мянган толгойгоор олошоруулха. Тиихын тулада ноябрь, декабрь һаранuудта 9 мянгаһаа үсөөн бэшэ хурьга абаха.

1961 оной январиин 1-дэ энэ жэлэй январиин нэгэнэйхидэ оробол хоёр дахин олон гэхэ гү, али 150 мянган хонитой болохо.

1960 ондо хонин бүриһөө дунда зэргээр 3200 грамм нооһо хайшалжа, эдлүүриингээ газарай 100 гектар бүридэ 380 килограмм нооһо абаха. Тиигэжэ 1956 онойхитой сасуулхада нооһо абалга 3,1 дахин дээшэлхэ, 1960 ондо 9000 центнер хониной мяха абтаха.

Энэ уялгаяа дүүргэхын түлөө хонидоо үбэл хурьгалуулдаг, 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьганһаа үсөөн бэшые абадаг, хонидоо бултыень искусственна аргаар үрэжүүлдэг болохо, 1960 ондо бүхы хонидоо нарин, нарибтар нооһотой болгохо.

Эхэ хонин бүридөө 3 центнер үбһэ, зелёнко, 2 центнер силос, 0,3 центнер концентрированнэ тэжээл бэлэдхэхэ. Үбэлэй бэлшээри дээрэ ерэхэ жэлһээ эхилжэ, 40—50 эхэ хониндо 1 гектар хүрэтэхөөр зелёнко тариха.

Хонидой байра олоор бариха, энэ жэлдэ 15 мянган хониной байра бүтээхэ, ойрын хоёр жэлэй туршада бүхы хонишодоо зохид һайн гэртэй болгохо. 1957—1958 оной туршада бүхы хонишодоо 20 үдэрэй курсада һургажа гаргаха.

Зориһондоо хүрэхэбди

Б. ЛЫГДЕНОВ,
КПСС-эй айкомой секретарь

Хонин ажалаа саашадань хүгжөөхэ, нооһо бүри ехээр абадаг болохо тушаа КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Бэшэгые манай аймагай хонишод, зооветеринарна мэргэжэлтэд, аймагай бүхы ажалшад угаа ехэ эдэбхитэйгээр угтаа. Энэ бэшэгые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, доторойнгоо арга боломжонуудые һайса тоолоjо үзөөд, 1960 оной дүүрэтэр хонидоо хоёр дахин олон болгохо, 3,1 дахин ехэ нооһо абаха гэжэ колхозууднай шиидэһэн байна.

Баргажан голые зубшан, Хүнтэйн үргэн талада хони үсхэбэрилхэдэ зохид юм. Аймагнай 1950 онһоо эхилжэ, гол түлэб хонин ажалаа хүгжөөжэ эхилээ һэн.

Хэрбээ аймагай колхозууд 1940 ондо 23600 хонитой байгаа һаа, 1950 ондо 28132 хонитой болоо. Мүнөө үедэ хонидой тоо 97200 болоһон байха юм. Энээн дээрэһээ харахада түрүүшын арбан жэлдэ хонидой тоо оройдоо 21 процентээр олошорһон байбал, удаадахи зургаан жэлдэ тэдэнэй тоо 3,5 дахин олон болоо бшуу. Мүн һүүлшын зургаан жэлэй туршада нооһо абалга 3,7 дахин дээшэлээ. Мүнөө үедэ бүхы абтаһан нооһоной 73 процентнь нарин ба нарибтар болонхой. Үнгэрһэн жэлдэ мал ажалһаа ороһон бүхы олзо доходой 60 процентнь хонин ажалһаа абтаа. Ленинэй, Калининай нэрэмжэтэ колхозуудта хонин ажалһаа бүри ехэ олзо абтадаг юм.

Колхозуудай партийна эхин организацинууд хонишодой дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ. Хонишодой мүрысөөндэ Калининай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Бутыд Элбенова илажа гараа. Тэрэ 400 эхэ хониднһоо 436 хурьга абаа. Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо Максар Цыренова 25 жэлэй туршада хонишоноор хүдэлнэ. Мүнөө энэ хонишон 128 эхэ хониднһоо 128 хурьга түлжүүлээ. Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонишон Доржиева, Калининай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Сангадиева, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон Ширеторова, Дугданова хонин бүриһөө хурьга абажа, түлжүүлһэн байна.

Һайнаар харууһалһанай, бэлшээһэнэй ашаар нооһо ехээр абадаг хонишод олошороо. Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонишон Аймпил Раднаев энэ жэлдэ хонин бүриһөө 4,5 килограмм нооһо абаа. Эдэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада манай аймагта хони үсхэбэрилхэ угаа ехэ арга боломжо бии гээшэ.

Тиигэбэшье, зарим колхозуудай партийна организацинууд хони үсхэбэрилгэдэ анхаралаа багаар табидаг байха юм. Жэшээнь, Сталинай, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозууд тон үсөөн хонитой, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 1956 ондо оройдоо 46 хонитой байба. Мүн Молотовой, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд һүүлэй жэлнүүдтэ хонидойнгоо тоо толгойе олошоруулжа шадаагүй.

Хонидой олоороо һубайрха, үхэхэ ябадал колхозуудта үшөөл үзэгдэһөөр. Энэ жэлдэ үбһэ тэжээлээр хэды һайн байбашье, колхозуудта 3300 хонин гарзалаа, тэрэнэйнь 1728-ниинь хурьгад болоно. Энээн дээрэһээ боложо, 100 эхэ хонин бүриһөө 85,2 хурьган түлжүүлэгдэжэ байнхай.

Хонин ажалай үшөөл хурдан түргэнөөр хүгжэжэ шадаагүй байһанай ушар шалтагаан юун болоноб гэхэдэ, нэн түрүүн «Хонидто тэжээл, харууһа ехэ хэрэггүй» гэһэн эндүүтэй һанал бодолтой партийна организацинууд эрид тэмсээгүй байна. Зунай сагта хонидоо бирагүй бэлшээри дээрэ адуулжа, үбэлдөө тус бүридэнь 1—1,5 центнер үбһэ арай шамай үгөөд лэ колхозууд хизаарладаг байна бшуу. Заримдаа энээнһээ багашье үбһэтэй байдаг.

Ушар иимэһээ манай колхозууд хонин ажалаа эрид хүгжөөхын түлөө түбхын түрүүндэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна. Энэ жэлдэ 7000 гаран гектар дээрэ тэжээлэй культуранууд таригдаа. Уһалагдадаг сабшалан ехэ болоо. Эдэ бүгэдын ашаар мүнөө жэл эхэ хонин бүридөө адагынь 2,5—3 центнер бүдүүн тэжээл, 30 килограмм концентрированнэ тэжээл, 2 центнерһээ бага бэшэ кукурузын силос бэлэдхэхэ арга боломжо бии.

Хүсэд һайн тэжээлэй хажуугаар, ажал хэрэгээ һайса мэдэхэ хонишод хэрэгтэй. Тиимэһээ ойрын хоёр жэлэй туршада бүхы хонишодоо 20 хоногой курса дүүргүүлхэ зорилготойбди.

Гадна, хонишодой байра байдалые һайжаруулхын түлөө отаранууд дээрэ гэр байра, бани, улаан булан олоор баригдахань. Гансахан энэ жэлдэ хонишодто 148 гэр, 29 бани, 11 улаан булан ба культбаза баригдаха юм. Энэ хүдэлмэри Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо эршэмтэйгээр ябажа байнхай.

Малшадай культурна болон ажаһуудалай эрилтэнүүдые хангахын түлөө автолавка, нүүдэл нэгэ кино, уранһайханай нэгэ бригада малай гүүртэ, отаранууд дээгүүр ябадаг болонхой. Хонин ажалые хүгжөөхэ, нооһо бүри ехээр абаха тушаа парти, правительствын табиһан зорилгые бэелүүлхын түлөө, энээн тушаа абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө аймагай партийна организаци хонишодойнгоо дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, политическэ болон эмхидхэлэй хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулаад, зориһондоо хүрэхэнь лабтай.

Элбэг тэжээл, һайн байра хэрэгтэй

Манай колхоз хони үсхэбэрилхэ угаа ехэ арга боломжотой аад, тон үсөөн хонитой байгаа. Нёдондо жэл колхознай оройдоо 8 мянган хонитой гэхэ гү, али эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ миил 46 хонитой байшоо.

Иимэ байдалаа буруу гэжэ тоолоод, аймагайнгаа түрүү колхозуудай жэшээгээр хонидоо эрид түргэнөөр үсхэбэрилхэ, үүлтэрыень һайжаруулха гэжэ колхознай шиидээ һэн. Тиигэжэ үнгэрһэн зундаа хонидоо һайса адуулжа, һайн тамиртайгаар үбэлжэлгэдэ оруулаа һэмди.

Үбэлжэлгын үедэ эхэ хонин бүридэ 1,5 центнер зелёнко, 1 центнер үбһэ, 1 центнер кукурузын силос бэлэдхээ һэмди. Мүн үбэлдөө хонидоо зелёнкын узуур дээрэ, зарим газарта орой таригдаад, сабшагдангүй орхигдоһон зелёнко дээрэ адуулжа гарагдаа. Агынхидай жэшээгээр эрье хонидые түрүүшынхеэ харшатай сарай доро үбэлжүүлжэ туршаһан байнабди. Тиихэдэ ехэ һайн үрэ дүн харуулба. Мүнөө сарай доро үбэлжэһэн эрьенүүдһээ 6—9 килограмм нооһон абтана.

Һайн тэжээл эдиһэн, шэмэтэй бэлшээридэ адуулагдаһан эхэ хониднһоо абтаһан түл өөдэргэн байна. Кукурузын силос эдижэ байһан хонидой хурьгад үдэртөө дунда зэргээр 200—300 граммаар нэмэдэг байба. Мүнөө жэл хурьгадаа гол түлэб январь, февраль һаранuудта абаһан байнабди. Эдеэлүүлгэ, харууһалгын зохидоор эмхидхэгдэһэн дээрэһээ колхознай бүхы абтаһан хурьгадайнгаа 94 процентыень түлжүүлһэн байна. Хурьгад юун дээрэһээ бага зэргэ гарзалааб? гэхэдэ үбэлэй хүйтэндэ хурьгадые абаха таатай зохид байра дутамаг байгаа. Хурьгадые кошарно-базова аргаар түлжүүлхэ гэжэ найдаад лэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд нарай хурьгатай хонидой, хурьгадай байха тусгаар дулаан байра түхеэрээгүй байшоо. Манай эндэхи эрхэ байдалда хурьгадта хуурай, дулаан байра хэрэгтэй. Энэ алдуугаа мэдэржэ, ерэхэ үбэлжэлгэ эхилтэр эхэ хонидой байрада хурьгадые байлгаха дулаан таһалга, хурьгадай тусхай байра түхеэрхэбди.

Гэхэтэй хамта, манай колхоздо хонишодой гэр байра муу байна. Колхозой правлени, мүн манай колхозые шефтээ абаһан эмхи зургаанууд, предприятинууд энээн тушаа ехэхэн хүдэлмэри хэхэ бэзээ гэжэ һанагдана.

Д. Бадмаев, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой комплексно бригадын бригадир.

Мэргэжэл дээшэлүүлхэ курса

Хонин ажал дээрэ хүдэлжэ байһан хүнүүдэй мэргэжэлынь мүнөө үеын эрилтэнүүдые хангажа шаданагүй. Юуб гэхэдэ, хонишод хонидойнгоо нооһые класс классаарынь илгажа шадахагүй, эхэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ мэргэжэлгүй байна бшуу. Энэнь хонишодто ехэ һаад ушаруулна.

Ямар аргаар хонишодой мэргэжэлые дээшэлүүлхэб? Энэ асуудалые КПСС-эй айкомдо зүбшэн хэлсээд, хонишодой 20 хоногой тусхай курса бии болгохо гэжэ шиидэһэн байгаа. Энээндэмнай республикын Хүдөө ажахын министерство ехээр туһалаа.

Курсамнай хүдэлмэреэ апрелиин 23-һаа эхилээ. Түрүүшын хоёр ээлжээндэ 51 хонишод һуралсажа гараа. Гурбадахи ээлжээн июлиин 1-һээ эхилхэ юм. Курсамнай 142 часэй программаар хүдэлнэ. Тэрэнэй 78 часынь ажал дээрэ үнгэргэгдэнэ. Гол түлэб Сталинай нэрэмжэтэ колхозой дүтын отара дээрэ һуралсалнай үнгэрнэ. Тэндэ электрын хүсөөр нооһо хайшалдаг агрегат тодхогдонхой, искусственна аргаар хонидые үрэжүүлхэ пункт бии, элдэб шанартай нооһон табяатай байдаг.

Курса дүүргэгшэдэй 35-ниинь хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ техниггэй, 9-ниинь нооһые класс классаарынь илгаха, бонитировко хэхэ мэргэжэлтэй болоһон байна. Мүнөө хони хайшалалгын үедэ тэдэнэй олонхинь нооһо илгагшаар хүдэлнэ. Мүн олон хонишод гол хүдэлмэриингөө хажуугаар искусственна аргаар үрэжүүлгын пунктнуудта техниггээр хүдэлдэг болонхой.

Тиигэбэшье, курсымнай хүдэлмэридэ дутуу дунда хэмэн олон. Һуралсалда хэрэгтэй болохо ном, зурагтай плакатанууд дуталдана.

Л. Дармаин. МТС-эй зоотехник, хонишодой курсые даагша.

Түрүү хонишод

Ч. З. Замбуланова Д. С. Бадмаев

Хурьгадые зүбөөр харууһалха

(Баргажанай МТС-эй главна зоотехник нүхэр Бубеевэй үгэһөө)

Нооһо ехээр үгэдэг, томо бэетэй хонидтой болохын түлөө хурьгадые һайса харууһалха хэрэгтэй. Хэдышье һайн үүлтэрэй хониднһоо гараһан хурьгадые муугаар тэжээбэл, бирагдай хонин боложо шадахагүй бшуу.

Энээн тушаа нэгэ иимэ жэшээ харуулая. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон Раиса Ринчиновада 1-дэхи классай эхэ хонид даалгагдаһан байгаа. Тэрэнһээнь абтаһан хурьгад муугаар харууһалагдаһан дээрэһээ дүрбэдэхи классай байшоо. Тиин энэ колхозой хонишон Ханда Ширеторова дүрбэдэхи классай хониднһоо 1-дэхи классай нооһотой хурьгадые түлжүүлһэн байха юм. Тиимэһээ хурьгадай 5 һаратай болоторынь һайнаар харууһалха шухала.

Хурьгалһан хонидто кукурузын силос эдюулхэдэ һү ехэтэй байжа, түлнүүдынь һайнаар түлжэдэг гэжэ үнгэрһэн үбэлжэлгын дүнгүүдһээ харагдаба. Тиимэһээ энээниие мүнөө бүри ехээр хэрэглэхэбди.

Гадна хони, хурьгадай байрын түхэл манай эндэхи эрхэ байдалда һайса зохилдоногүй. Тиимэһээ нютагай эрхэ байдалда таараха зохид һайн байрануудые өөһэдөө тааруулан зохёожо бариха зэргэтэйбди.

Саашадаа хонидойнгоо үүлтэрые һайжаруулхын түлөө бүхы эхэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ, колхоз бүхэндэ хонидоо класс классаарнь баридаг болохо гэжэ шиидэнхэйбди. Энэ хэрэгтэ зооветеринарна хүдэлмэрилэгшэд түрүү үүргэ дүүргэхэ байһаниинь дамжаггүй.

Хонин бүриһөө 6 килограмм нооһон абтана

(Калининай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Бутыд Элбеновагай үгэһөө)

Партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумһээ хойшо хүдөө ажахые хүгжөөхэ тушаа ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Мүнөө хонин ажал хүгжөөхэ, нооһо ехээр абадаг болохо тушаа маанадта хандажа, КПСС-эй ЦК-гэй, советскэ правительствын гаргаһан Бэшэг бидэнэй хүдэлмэридэ нэгэ үшөө ехэ туһаламжа боложо үгэхэ байна.

Би дүү басагантаяа 400 эхэ хонидые харууһалнаб. Энэ жэлдэ хонидоо гол түлэб март һарада хурьгалуулжа, тэдэнһээ 436 хурьган абтаа. Энэмнай 100 эхэ хонинһоо 109 хурьган абтаһан болоно. Хурьга абаха үедэмнай маанадта хүнүүдые нэмэжэ үгөө һэн. Абтаһан хурьгаднай нэгэшье гарзагүй, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэжэ байнхай.

Ямар аргаар хониднһоо олон хурьга абанабиибди гэхэдэ, нэн түрүүн хонидоо ороондо орохо үедэнь һайса харууһалжа, эрхим тамиртай байлгадагбди. Туранхай, тамир муутай хонидые ороондо оруулхада һайн түл гарадаггүй, хонид олоороо һубайрдаг юм.

Хониднай таргаһаар үбэлжэжэ, мүнөө нооһо ехээр үгэнэ. Хонин бүриһөө 6 килограмм нооһо хайшалха гэһэн уялга абаһан байгаа һаа, мүнөө хониднһоо 6 килограмм 700 грамм нооһон дунда зэргээр абтана. Үбэлжэлгын үедэ хониднай 1,5 центнер үбһэ, зелёнко эдижэ гараа. Намар, үбэлэй сагта эхэ хонидто таряа талханай зүйл бага зэргэ эдюулһэн байнабди.

Энээхэн үедэ хонидоо һайса адуулжа, орооной кампаниин эхилтэр тэдэнээ хүсэд һайн тамиртай болгохобди. Зунай сагта хонидые шадажа адуулха хэрэгтэй. Хонидые үглөөнэй, үдэшын һэрюундэ һайса бэлшээхэ уялгатайбди. Бидэнэр хонидоо үглөөнэй 3 часта бэлшээридэ туудаг, үдэртөө хоёр дахин эрхэ бэшэ уһалдагбди.

Түрүү хонишод

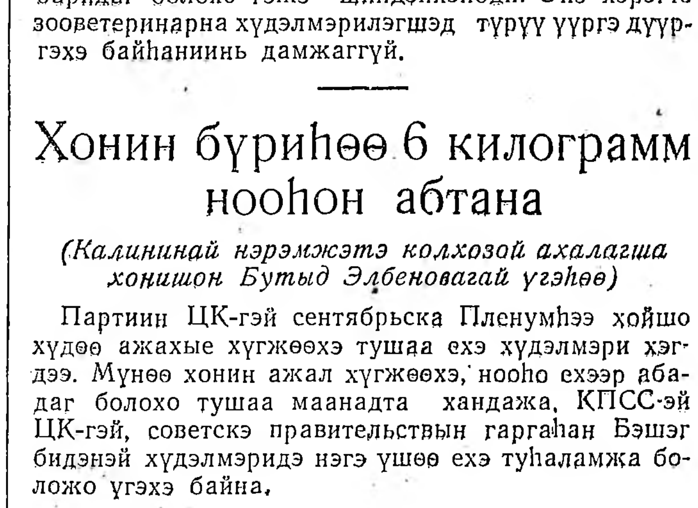

Д. Н. Сундоржиева. Е. Х. Цыренова.

Николай ДАМДИНОВ

Жабхаланта эдиршүүд

(Ульгэр-поэмэ)

Набша ногоон талмай дээр
Надхан далбана улаан туг.
Үглөө эртүүр бодоходо,
Үндэр хүбшын агаарай
Намдуу сэлгеэн байдалые
Хүхы шубуунай дуун бэшэ—
Хүхюун горн һэргээжэ,
Эдир солбон хүл дээрээ
Эндэхиин зон бодошоно.
Хадын хабшуу сээжэһээ
Харьялан гарааша горхондо
Харайлдажа ошоно.
Түмэн жэлэй саанаһаа
Түби замбиин гүнзэгыһөө
Түрижэ наашаа сорьёһон
Аршаан энэ булагһаа
Амасахада яагаа зохид бэ!
Тобогор мүнгэн дуһалаарнь
Толгой сээжэеэ сүршэжэ,
Үльгэр домогой баатартал
Үлүү хүсэтэй боложо,
Дуулим дайдын магтаалы
Дуулахада яагаа зохид бэ!
Арбан наһатай Аюуша
Алинһаашье дууша.
Юһээ хүсэһэн Юндэндэ
Юрэдөөл зохид юм эндэ.
Долоотойхон Долгорхон
Долонгирхон, долонгир.
Эдеэ шанадаг эхэтэйгээ
Эндэ ерэһэн гэлсэдэг.
Эндээ гэжэ хэлэхэдэ
Эрхэнь үшоол хүсөөдүй,
Хамаагүй даа ябалсаг—
Каша харамтай бэшэ.
Мүнөөдэртөө үхибүүд
Мүнхын уһанай саада тээ
Зүрхэн-Хадын хойморто
Зүггүй элбэг ургаһан
Сэсэгтэ Жалгын сэсэгүүдэй
Айлшалыт гэһэн уряае
Арюун сээжэдээ тогтоожо
Урматай, хүхюутэй, дуутай,
Уулзаха гэжэ шиидэбэ.
Ошохо газарынь бэрхэтэй,
Орьёл шулуун соо зүргэтэй.
Гаталха уһаниинь багахаш һаа,
Галзуу дошхон урасхалтай,
Гаарга гэжэ нэрэтэй.
Анха түрүүндэ зоригжоод
Аюуша дүтэлбэ дугыда.
Хоёр эгсэ эрьеые
Холбожо татаһан энэ дугы
Шэнэһэн хатуу модоной
Шэлбээр бүтэһэн гэдэг.
Урдань нэгэ һайн хүнэй
Унагаажа табиһан хэрэг.
Алинһаашье дууша
Арбан наһатай Аюуша
Галзуу дошхон уһан дээр
Гапсаарханаа ябана.
Шэнэһэн хатуу дүтынь
Шэшэрхэдэл гэнэ.
Нюдаргахан зүрхэниинь
Һалаганахадал гэнэ.
Эндэл гэдэргээ тэхэреэ һаа,
Эсэгын хүбүүн бэшэлши.
Түрүүшынхи сухарилта
Түбэг татахань магадгүй,
Аюулта замаараа гара.
Аюуша, доошоо бү хара!
Саада эрьедэ ургаһан
Сагдуул һархагар модондо
Хүнгэн бэетэй Аюуша
Хэрмэн мэтээр аһаба—
Аюуша газар гэшхэбэ.
Анхан урда сагта
Америкые нээхэдээ
Асари далайн долгине
Алад һэтэлжэ гараһан
Эрэлхэг зүрхэтэ капитан
Эрьедэ ямараар буугаа һааб?
Эгээл иимээр бэшэ аа гү?
Дуутай шуутай үхибүүд
Дуты дээгүүр һубариба.
Дугар тэндэ хабархаад
Дулмын гарые бариба.
Унаашье һаашни абахаб гээд
Убайгүйгөөр хэлэбэ.
Отряд Дугараа магтажа,
Олон табые хэлэжэ,
Эрэлхэг ябадал тухайда
Элидхэл болонш алдаба.
Суутай ябадал тухайда
Суглааниш болон алдаба.
Харин, тэндэ һүүдэртэ
Хамараа аршажа һуугааша
Баруун хасартаа мэнгэтэй
Бадмые хэншье харанагүй,
Бодото дээрэнь хэлээ һаа
Болохотойл хүбүүн тэрэтнай:
Долоотойхон Долгорой
Доошоош харахаа айшаһан
Дээшээш дэгдэн алдаһан—
Иимэ юумэнэй байхада,
Элидхэл хэлэжэ зобонгүй
Үргэлөөд гараһан түүхэтэй.
Үхибүүд хэншье хараагүй.
Хамаагүй даа, яаха һэм—
Хараагүйншье болоо даа.
Мүнгэн сагаан урасхалтай
Мүнхын Уһанай саада тээ
Зүрхэн-Хадын хойморто
Зүггүй элбэг ургаһан
Сэсэгтэ Жалгын сэсэгүүд
Сэгээн сэлмэг агаарта
Сэнгэн наадажа байба.
Наанаһаань манайхин ошобо.
Найдан, Юндэн, Долгорхон,
Надмид, Дулма, Дугарнууд—
Сэсэг, Аюуша, Бадманууд—
Сэнгэлиг эдир наһатан.
Хүхэ торгон тэнгэри дор
Хүбэн зөөлэн хүрьһэн дээр
Гайхамшагта уулзалга
Инжэ болоһон юумэл даа.

Хүрьһэтэ дайдын сэсэгүүд
Хүн түрэлтын сэсэгүүдтэй
Хүтэрэлдэжэ наадаба,
Ёохорложо дууулаба.
Бадма-сэсэг гайхан
Бадма хүбүүнтэй уулзаба.
Баярлаһанайнгаа ехэдэ
Баглаа сэсэг барюулба.
Гатабай Сэсэг хүхюутэй
Газарай сэсэгтэй танилсаа.
Урмашаһанайнгаа ехэдэ
Уралдаа абаашан таалаба.
Уладай дунда эшэмгэй
Улаалзай тэндэ улайна.
Ягаан сэсэг ятараа
Ямбархана гээшэб даа:
Үндэр нюргатай Найданай
Үбсүүн дээрэ найгана.
Холшор сэнгүү үхибүүдэй
Ходо хүльбэрэн наадажа,
Хорюулхаар баатай болоходонь
Хонхо сэсэг жэнгиржэ
Урогто дуудаһан хонходол
Урин аялга гаргана..
Зүрхэн-Хадын оройдо
Зүдхэжэ таанар гараа һаа
Бүхэ дэлхэйн суглаанда
Бүтээжэ хайһан трибуна
Энэл байгаа ёһотой гээд
Эшэнгүйгөөр хэлэхэлтэ.
Галзуу дошхон зүлхэтэй
Гаарга мүрэнэй эрьеһээ
Табсантажа дээшэлһэн
Татагдашагүй бата,
Таһалагдашагүй хэтэ,
Бурят дайдын сээжэ дээр
Бууажа үгэһэн хада.
Зүбөөр хэлэдэг үбгэдэй
«Зүрхэн» гэһэн хада.
Үхибүүдэй наадажа,
Үнгын сэсэг соо жэргэжэ,
Хамагаа мартаад байхадань
Хаража дээрэһээнь һуугаа һэм,
Долоотойхон Долгорхон
Доороһоо намайе обёороо.
Долёобор хургаа сэхэлжэ,
Долонгирхоноор дуугараа:
—Үгэ хэлэхээ һанаа гү?
Үндын-үндын харанхайл.
Долоотойхон Долгорой
Долёобор хурганай заабаряар
Зүрхэн-Хадын оройдо
Зүдхэжэ битнай гарабалби.
Зүрхэн-Хадын оройдо
Зүрхэм ехээр сохилбо.
Агуу дайда урдамни
Альган дээрэ мэтээр
Алаглажа харагдаал.
Атлантикын долгиндо
Аярхан хасараа ташуулжа
Америкэ хэбтэнэ,
Номгон далайн уһые
Номин гэжэ магтажа,
Агуу совет оронноймнай
Алас Дурна бодоно.
Шанха урда зүгтэ
Шанга наранай элшэ дор
Эртын суута домоглол—
Энэдхэг орон дуулажа,
Заанай яһаар бүтээһэн
Замбуулинай шэмэглэл—
Тадж-Махалай ордоноор
Табан түбиие гоёоно.
Зунай һайхан сэсэгүүд
Зүг бүхэндэ ургана.
Зугаатайхан үхибүүд
Орон бүхэндэ жэргэнэ.
Зүрхэн-Хадын трибуна
Зүг бүхэнһөө хараатайл,
Аглаг номин тэнгэриин
Акустикань суурятайл.
Хэлэхэ үгэмни үсөөхэн:
—Хэтэдээ дайда сэсэглэг!
Атомай гү, водородой
Алуурнин зэбсэг хэзээдэш,
Иимэ һайхан дэлхэйе
Эбдэжэ галдан бү унаг!—
Сэсэгтэ нуга шууяжа,
Сэлмэг илдам толгойнууд
Үгым зүбшөөн дохилдоо.
Үндыхэдэжэ бодолдоо.
Альгаа ташанад баяртай:
—Абга наашаа! —гэлдэнэ.
Зүрхэн-Хадын оройдо
Зүрхэсэжэ байһанаа
«Үгы инхэдээ яанабиб,
Үхэдэл юунһээ айнабиб»—
Гэжэ бэедээ сухалдаад,
Гэдэргээш харангүй һүрэбэб.
Үхөөгүйб даа, яаха һэм—
Үльгэр ха юм энэмнай.
Сэсэгтэ жалгын наадан
Сэнгүү дуугаар дүүрэбэ.
Үдэшэхэдөө сэсэгүүднай
Үнгэ бүреэр дохибо.
Эдир наһатай дүүнэрни
Эдээнһээ жэшээ абагты.
Мэндэшэлхэдээ гү хүнине
Али баяртай гэхэдээ гү,
Толгойхоноо дохигты,
Томоотой ябажа һурагты.
Набша ногоон талмай дээр
Надхан далбана улаан туг.
Улаан тугай толонһоо
Үнгэ бутаран сасаржа,
Үхибүүдэй үбсүүн дээр
Үзүүр хиидхэн яларжа,
Галта эдир зүрхэнэй
Һүлдэ мэтээр толорһон
Улаан галстук тухайда
Удха сэлмэг зугаа бии.
Үдэшын боро харaанай
Үндэр хүбшөөр буухада
Жабхаланта эдиршүүдэй
Жаргалай одон мэтэ.

Соробхин носоһон түүдэгэй
Согтой хүхюуень мэдэхэлтэ.
Арбатайхан Аюуша
Долонгирхон Долгорхон,
Баруун хасартаа мэнгэтэй
Бадма гэдэг хүбүүхэй,
Дулма, Дугар, сэсэгүүд—
Дүхэриглэжэ һуушанхай.
Дуутай тайгын таляанда
Дуугаа татахаа мартанхай,
Улаан галстук тухайда
Удха сэлмэг зугаае
Анхаралтайгаар шагнана...
Алтаран, ошод сасарна.
Энэ зугаагай шалтагаан—
Эрхэ монсог Эрдэни
Һүүдэр доро һуушанхай,
Һүрэ дүрэмнайш бууранхай.
Тугаархана Эрдэни—
Тухашараа юм гү, яагаа юм,—
Улаан галстук зүүхэеэ
Урагша-хойшогүй арсаба.
Уймар тэнэг үхибүүнэй
Ухаан үшөөл шэнгэхэн.
Ойлгомторгүй үгөөрнь
Орёожо тэрээни яахамнайб.
Болгоомжогүй үгөөрнь
Боожо тэрээни яахамнайб.
Дуулаа һэмби һаяхан
(Дунай, Дунай, Дунай...)
Арбатайхан пионер
Адель бэлэй гү, Юдит гү,
Абын зулгы басаган
Галаар орьёһон Будапешт соо
Гайхамшагаар шалгараа.
Дайсад тэндэ галзуураа
Дайралдаһан лэ коммунистын
Дала нюрган дээгүүрнь
Табан хушуута одые
Тамгадажа һиилээ ха.
Тамалажа хүхеэ ха.
Эндэл, нимэл сагта
Элиржэ хүн ерэдэг!
Үнэн бодото хэрэг дээр
Үгэнүүдэйнь сэн элирдэг.
Арбатайхан пионер
(Адель, Юдит, Мария)
Абын зулгы басаган
Шулуун үйлсээ обоолһон
Шуурган һомото городоор
Торгон улаан галстугаа
Толотуулһаар ябаба ха.
«Зогсо!» гэһэн абяанһаа
Зосоонь гэнтэ ёг гэбэ,
Автомадуудые баринхай
Алууршадые хараба.
Халуун шуһанай дуһалнууд
Хамсынуудтань орьёно.
Арадай үнэншэ хүбүүдэй
Аминень буляагшад—энэ!
Хоёр харахан нюдэндөө
Хорото үһөө бусалган
Арбан сагаан хургаяа
Адхасагаажа зангидан
Шуурган өөдэ зүдхөөшэ
Шубуухайдал нэтэрүүгээр
Алхалжал ябаа һэн—
Абын зулгы басаган
Арбатайхан пионер
(Адель, Юдит, Мария).
«Улаан галстугаа уда тата!
Үгы һаашни—үхэл».—
Бадашантаһан үгэнүүд
Бахалуурдаһан мэтэл.
Алууршадай нюдэдынь
Арбатайхан басаганай
Хатуу харахан харасаһаа
Хажуу тээшээ гулдираа.
Хүдэлмэришэ Чепелиин
Хүсэн тэндэнь бадарна.
Хүн түрэлтын һэшхэлэй
Шуурган тэндэнь задарна.
Ахадүү Советскэ Союзай
Арми тэндэнь тодорно.
Автомадуудые баринхай
Арбан шираг фашистнар
Зоригтой пионер басагые
Зогсоожошье шадабагүй.
Улаан торгон галстугынь
Удараш татажа шадабагүй.
Бү гайхагты энээни
Будапештынгээ үйлсөөр
Арбатайхан басагамнай
Алхалжа ошобо.
Аюулта байлдаан сооһоо
Армиингаа туг аршалан,
Алдар, нэрэ солыень
Амин наһаараа халхалан,
Һэлмэтэ замаар дабшаһан
Һэргэг отряд мэтээр
Ошобол гаража саашаа
Омог тэрэ басаган!—
Орьёлон шатаһан түүдэгһээ
Ошод өөдөө харбажа,
Огторгойдохи ододтой
Харанхы һүниин агаарта
Хамтаралдажа сахилна.
Эрдэни хүбүүнэй һугшаха
Элихэн дуулдаба намдууда.
Алинһаашье дууша
Арбатайхан Аюуша
Удаан гал руу гэтэжэ,
Үгэгүй аалин һууһанаа;
—Түүдэг дээрэшье хамаагүй.
Түүрэг... айхагүйб,—гэбэ.
Аглаг тайгын һүниие
Арбан тээшэнь һэтэлһэн
Арюун энэ түүдэгнай
Арбан долоодохи оной
Асари түүдэгэй ашань лэ.
Торгон улаан галстугууд
Тойроод намилзан шарбана.
Агуу багша Ленинэй
Ашата заабари бэелүүлхээ
Аянга, далай, гал соогуур
Айлтагүйгөөр шармайха
Жабхаланта эдиршүүл
Жагсан тойрон бодоно.
Набша ногоон талмай дээр
Надхан далбана улаан туг.

Хүүгэдэй зунай амаралта

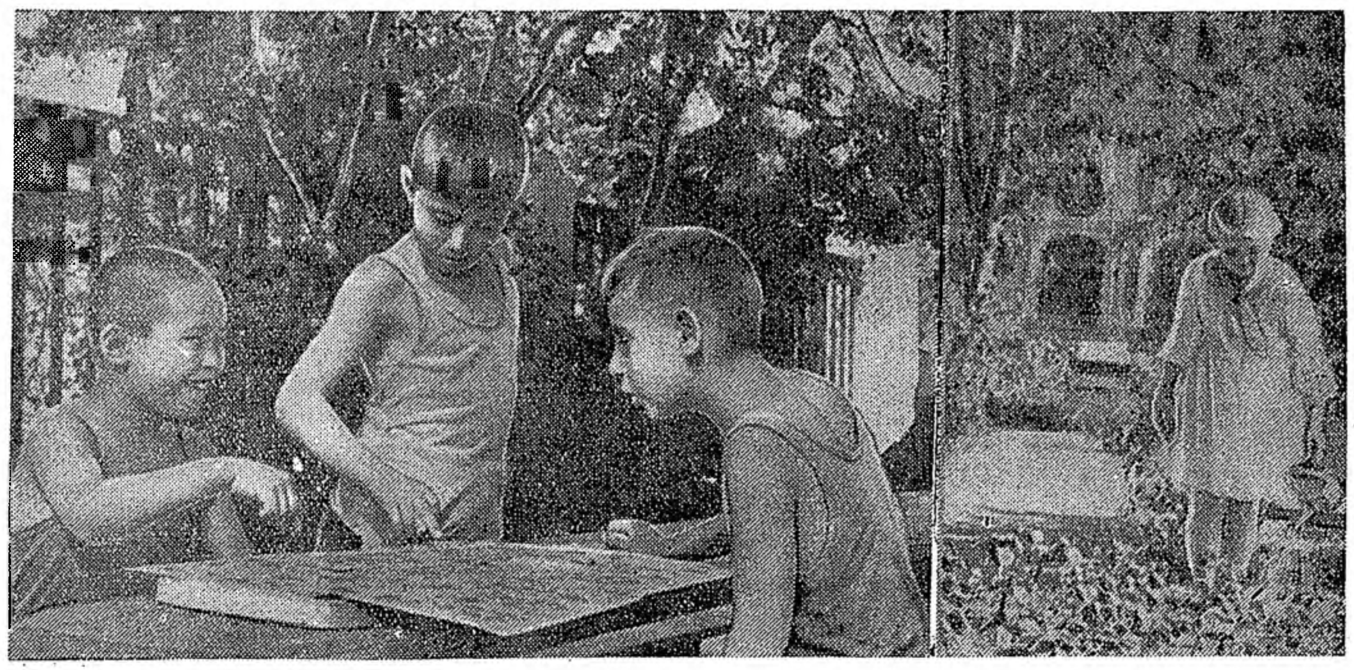

ПИОНЕРНҮҮДЭЙ ОРДОНОЙ САДТА

Бүглүү намаатай үндэр мододой һүүдэртэ хүүгэд бүлэг бүлэгөөрөө суглараад, элдэб наада наадана, шатар, даам табина. Нэгэ зариманиинь баянай ирагуу абяан доро шэнэ дуунда һуража байһан янзатай нэгэ аялгаяа оло дахин дабтанад. Энэ Пионернүүдэй ордоной дэргэдэхи хүүгэдэй садта эмхидхэгдэһэн городской пионерскэ лагерь байһан байба.

Пионерскэ лагерьнуудта хабаадуулагдажа шадагдаагүй городой хүүгэдэй амаралтые һайнаар үнгэргэхын тула Улан-Удэдэ олохон тиимэ лагерьнууд эмхидхэгдэһэн байна. Жэшээлхэдэ, ПВЗ-гэй, Түмэр замай, Городской паркнуудта, мүн 29-дэхи һургуулиин дэргэдэ пионерскэ лагерьнууд хүдэлмэрилнэ.

Хүүгэдэй садай дэргэдэхи пионерскэ лагерьта үдэр бүри 50—60 хүүгэд сугларжа, 33-дахи һургуулиин багшанар С. И. Гаврилчук, С. А. Ивашинникова, Н. И. Орлова гэгшэдэй хүтэлбэри доро сагаа хүхюутэй зугаатайгаар үнгэргэнэ. Садай дэргэдэ элдэб нааданхайнуудые үгэжэ байха «Игротека» бии юм. Эндэһээ шатар, даам, бүмбэгэ ба бусад зүйлнүүдые хүүгэд абажа байдаг. Гадна, хараалагдаһан түсэбэй ёһоор экскурсинууд, пионерскэ костернууд үнгэргэгдэнэ.

Лагериин эмхидхэгдэхэһээ хойшо хүүгэд өөрынгөө сад соо, партизануудай памятнигай дэргэдэ сэсэгүүдые тарижа ургуулһан, олон шэнэ дуунуудые дуулажа, танецуудые хатаржа һураһан, город шадарай ольторог, музейнүүдтэ экскурсяар ошоһон байна.

Һаяхан город соохи 5 лагерьнуудай хүүгэд хамтадаа хүдөө гаража, пионерскэ костер үнгэргөө. Энэ костерто граждан дайнда хабаадалсаһан нүхэр Лебедев, эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсаһан нүхэр Чижов гэгшэд пионернүүдэй уряалаар ерэжэ һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө. Удаань хүүгэдэй садай дэргэдэхи лагериинхин концерт харуулһан байна.

* * *

ТУРИСТСКА АЯНШАЛГА

Һуралсалай жэлэй туршада үзэһэн ойлгоһон юумэеэ ажал хэрэг дээрэ хараха, түрэл оронойнгоо байгаалиин баялигтай танилсаха зорилгоор һурагшад туристска аяншалгануудта хаа хаанагүй гаража байна.

Һаяхан Улан-Удын 22-дохи дунда һургуулиин 7-дохи, 8-дахи классуудай һурагшад физкультурын багша М. М. Петровой хүтэлбэри доро Байгал зорин гарабад. Тэдэнэр Сэлэнгэ мүрэнэй баруун эрье зубшан ябажа, Байгал далай хүрөөд, саашаа Горячинск курорт ошохо юм. Аяншадай гол зорилгонь гэхэдэ, түүхэтэ газарнуудаар ябажа танилсаха, һонирхолтой ургамал, амитадые суглуулха, ургамалнуудай гербари хэхэ, мүн туристын нормо тушааха болоно.

Мүн һурагшад 20-ёод хоногто замда ябаха зуураа, тосхон колхозуудаар зогсожо, ажалшадта ураһайханай концерт харуулха, Байкало-Кудара тосхондо спортивна талмай эмхидхэлсэхэ байна.

ДЭЭДЭ БЕРЕЗОВКЫН ЛАГЕРЬТА

Һаглагар үдхэн мододой оройһоо аяар дээгүүр улаан тугай намилзан байхань холоһоо харагдана. Энэ «Бурмонкоопсоюзай» пионернүүдэй лагерь гээшэ.

Горнын абяан үглөөнэй аглаг агаарые зэдэлүүлжэ, хүүгэд оронһоо һуха харайн бодонод. Удангүй лагериин линейкэдэ 200 гаран хүүгэд жэрылдэн зогсоно... Иигэжэ пионернүүдэй үдэр эмхитэйгээр захална.

Хүүгэдэй хүхюу сэнгүүгээр амарха бүхы арга боломжо эндэ бии. Карусель, хушалтатай талмай, дүүжэн, спортивна талмай, душ гэхэ мэтэ түхеэрэгдэнхэй. Футбольно талмай дээрэ илангаяа хүбүүд олон байдаг. Эндэ лагерьнуудайхид хоорондоо мүрысөө үнгэргэдэг.

Түрүүшын сезондо амарһан хүүгэд лагеряа гоёогоо. Хүүгэд өөһэдынгөө хүсөөр клумбануудые хэжэ, гоё һайхан сэсэгүүдые тариһан, набшаһата мододые һуулгаһан байха юм.

Зунай туршада энэ лагерьта 600 гаран хүүгэд амарха юм.

Е. Ринчинова.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1) Пионернүүдэй ордоной садай дэргэдэхи лагерьта. 2) 22-дохи һургуулиин аяншад замда ябана. 3) Һонирхолтой эрбээхэй бариба ха.

СПОРТ

БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ хүнгэн атлетикээр зональна мүрысөөн июниин 27-до эхилбэ.

Мүрысөөндэ Амурска, Магаданай, Сахалинай, Читын, Эрхүүгэй областьнуудай, Приморско, Хабаровска хизаарнуудай, БМАССР-эй 2 команда хабаадана.

Түрүүшын үдэр эрэшүүл 100,5000 метртэ урилдажа, диск шэдэлгээр мүрысэбэ. БМАССР-эй түлөөлэгшэ спортын мастер Г. Шарипов 5000 метр зайе 15,1 минутада гаталжа түрүү һуури эзэлбэ. Улан-Удын «Буревестник» бүлгэмэй Бараев 41,2 метртэ диск шэдэжэ 2-дохи һуурида гараа.

Манай спортсменкэ Воронцова 100 метрын урилдаанда түрүүлжэ, 1-дэхи һуури эзэлэбэ.

Мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

Л. Хайдуров.

Ажалай үндэр бүтээсэ туйлана

Улан-Удын пивын заводой үндэхэдэг цехын коллектив цехын начальник, комсомол Безруких гэгшын хүтэлбэри доро социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа байна. Түс цех үндэ гаргаха хахад жэлэйнгээ даалгабари болзорһоонь урид, июниин 20-до дүүргээд, жэлэй хоёрдохи хахадай түсэбөөр ажаллажа байна.

Н. Олзоев.

Сүүдэй залһаа

Е. Н. Бурдуковская, К. К. Капцова гэгшэд элдэб ааша гаргажа, хүршэ. һууһан айлнуудтаа амар заяа үзүүлдэггүй байһан юм. Тиин 1957 оной апрелиин 10-да хүршэ һууһан Родионовада һогтуугаар орожо шалшаа. Тэдэнэр нүхэр Родионовае үһэнһөөнь зулгааһан, сохижо гэмтээһэн байна. Мүн хүршэнэр Борисова, Интигринова, Интигринов гэгшэдые аманда багташагүй муухайгаар хараагаа.

Улан-Удын Октябрьска районой 1-дэхи участогай арадай сүүд Е. Н. Бурдуковская, К. К. Капцова гэгшэдэй гэмтэ хэрэгые хаража үзөөд, 2 жэлдэ сүлөөнь хаһаха гэһэн шиидхэбэри баталба.

Д. УЛЗЫТУЕВ

Ерэбэл аа гү?

Хотондоо яаража,
Намхандаа яаража,
Холшорхон гансамни түхеэрбэл гүш?
Хатаршал хээрээ
хазаарлан унажа,
Хатуухан жолооень угзарбал гүш?
Талаараа,
Хадаараа,
Нугаараа гээшэл ха.
Табараан,
түбэрөөн сууряатаа.
Һаһаараа,
дураараа
жаргалаа гэршэлхээ
Намхандаа инагни яараал даа.

Уншалгын байшанда,
Культурын ордондо
Уулзажал болзороо хэлэхэнь аа гү?
Ушарһан гансамни
Хамтынгаа нааданда
Урихан нюдөөрөө эмнихэнь аа гү?
Талаараа,
хадаараа,
нугаараа гээшэл ха.
Табараан,
түбэрөөн сууряатаа...
Һаһаараа,
дураараа
жаргалаа гэршэлхээ
Намхандаа
инагни яараал даа.

Хабарнай арюун лэ,
наһамнай залуу лэ
Ханилха үелхэ ёһо биил даа.
Ажалдаа түрүүлэн,
хододоо хоюулан,
Ажана жаргажа һуухамнайл даа.
Талаараа,
хадаараа,
нугаараа гээшэл ха,
Табараан,
түбэрөөн сууряатаа,
Һаһаараа,
дураараа
жаргалаа гэршэлхээ
Намхандаа инагни яараал даа.

Редакторай орлогшо **О. ГОМБОЕВА.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря— 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00464. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 8271.